

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет**

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри економіки

(підпис) **Андрій
МУЗИЧЕНКО**

(підпис) **Вікторія
БАЙДАЛА**

" ____ " _____ 2025р.

" ____ " _____ 2025р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

**«ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ
СТАНДАРТІВ СЕРТИФІКАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ»**

Спеціальність **051 – "Економіка"**

Освітня програма **Економіка підприємства**

Орієнтація освітньої програми **Освітньо - професійна**

Гарант освітньої програми
к.е.н., доцент

Тетяна ГУЦУЛ

(підпис)

**Керівник кваліфікаційної
магістерської роботи**
к.е.н., доцент

Людмила СТЕПАСЮК

(підпис)

Виконала

Аліна ЯЩЕНКО

(підпис)

Київ – 2025

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри економіки
д.е.н., проф. _____ Вікторія БАЙДАЛА

" ____ " _____ 2025р.

ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧУ

Ященко Аліни Сергіївни
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність **051 – "Економіка"**

Освітня програма **Економіка підприємства**

Орієнтація освітньої програми **освітньо - професійна**

Тема магістерської роботи: **«Економічна ефективність впровадження міжнародних стандартів сертифікації для українських підприємств»**

Затверджена наказом ректора НУБіП України від 16 жовтня 2024 р. №1853 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи:

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні основи міжнародної сертифікації.
2. Аналіз сертифікації міжнародних стандартів сертифікації на прикладі ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН УКРАЇНА»
3. Перспективи та пропозиції щодо покращення процесів сертифікації в українських підприємствах

Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки, схеми

Дата видачі завдання

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи	_____	Людмила СТЕПАСЮК
Завдання прийняла до виконання	_____	Аліна ЯЩЕНКО

РЕФЕРАТ

Магістерська робота написана українською мовою, складається із вступу, 3 розділів, висновків та пропозицій. Викладена на 67 сторінках машинописного тексту, ілюстрована 22 таблицями та 24 рисунками. Список використаної літератури складає 34 джерела.

Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних засад впровадження та використання міжнародних сертифікацій, здійснення комплексної оцінки та розробка практичних рекомендацій щодо їх використання.

У процесі реалізації поставленої мети були визначені наступні завдання:

- узагальнити теоретичні основи сертифікації та її видів;
- обґрунтувати методику впровадження сертифікації та визначення її економічної ефективності;
- здійснити аналіз сучасних підприємств після впровадження сертифікацій та охарактеризувати динаміку;
- здійснити оцінку економічної ефективності впровадження сертифікацій та проаналізувати вплив основних факторів сертифікації на прибутковість;
- здійснити прогнозування розвитку бізнесу на основі багатофакторної моделі рентабельності;
- розкрити суть та важливість впровадження міжнародних сертифікацій як фактор збільшення прибутку підприємства;

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти впровадження та використання міжнародних сертифікацій.

Об'єктом дослідження виступають процеси сертифікації в ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН УКРАЇНА» м. Київ.

Ключові слова: сертифікація, аналіз, економічна ефективність, факторний аналіз, рентабельність.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ ТА ЇЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ	8
1.1. Поняття та сутність міжнародної сертифікації: ключові стандарти.....	8
1.2. Теоретичні аспекти оцінки економічної ефективності впровадження міжнародних стандартів	11
1.3. Вплив сертифікації на конкурентоспроможність підприємств: світовий досвід	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ СЕРТИФІКАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ СЕРТИФІКАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН УКРАЇНА»	23
2.1. Загальна характеристика ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна»	23
2.2. Стан та динаміка розвитку послуг на міжнародні сертифікації, собівартість та ціноутворення.....	31
2.3. Економічна ефективність впровадження стандартів.....	44
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ РОЗШИРЕННЯ РИНКУ ПОСЛУГ ДЛЯ ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН УКРАЇНА»	52
3.1. Обґрунтування вибору нового напрямку послуг: СВAM (Carbon Border Adjustment Mechanism).....	52
3.2. Бізнес – проект впровадження послуг СВAM.....	56
3.3. Рекомендації щодо розширення спектру послуг на перспективу	62
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	66
ДОДАТКИ	Помилка! Закладку не визначено.

ВСТУП

Підвищення економічної ефективності українських компаній шляхом впровадження міжнародних сертифікацій є важливим для зростання рентабельності підприємств, що підвищує конкурентоспроможність їхньої продукції як на українському так і на світовому ринку. Виходячи із вищезазначеного вважаємо, що це дає підстави для проведення даного дослідження і підсилює його актуальність.

Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних засад впровадження та використання міжнародних сертифікацій, здійснення комплексної оцінки та розробка практичних рекомендацій щодо їх використання.

У процесі реалізації поставленої мети були визначені наступні завдання:

- узагальнити теоретичні основи сертифікації та її видів;
- обґрунтувати методiku впровадження сертифікації та визначення її економічної ефективності;
- здійснити аналіз сучасних підприємств після впровадження сертифікацій та охарактеризувати динаміку;
- здійснити оцінку економічної ефективності впровадження сертифікацій та проаналізувати вплив основних факторів сертифікації на прибутковість;
- здійснити прогнозування розвитку бізнесу на основі багатофакторної моделі рентабельності;
- розкрити суть та важливість впровадження міжнародних сертифікацій як фактор збільшення прибутку підприємства;

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти впровадження та використання міжнародних сертифікацій.

Об'єктом дослідження виступають процеси сертифікації в ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН УКРАЇНА» м. Київ.

Методи дослідження: у магістерській роботі були використані такі методи дослідження: порівняння, індексний, балансовий, графічний, економіко-

математичний та методи систематизації і узагальнення (для розробки рекомендацій та пропозицій щодо формування організаційно-економічного механізму), економічно-статистичний (для розрахунку фактичних та планових показників), графічний (для представлення інформації щодо динаміки показників для найкращого сприйняття), факторний аналіз (для прогнозування розвитку бізнесу).

Інформаційною базою слугували матеріали статистичних збірників Державної служби статистики України, дані ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН УКРАЇНА» м. Київ, праці вчених-економістів, наукові публікації, результати власних розрахунків і досліджень.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ ТА ЇЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

1.1. Поняття та сутність міжнародної сертифікації: ключові стандарти.

У сучасних умовах економіки та зростання міжнародної конкуренції особливого питання набувають методи покращення продукції чи послуг шляхом впровадження сертифікацій, отримання сертифікатів відповідності стандартам.

Споживачі на разі стали свідомими щодо вибору продукції, послуг, тому для довіри Компаніям, чию продукцію обирають, споживають перш за все аналізують чи дотримані вимоги стандартів, що є дуже актуальним.

Для чого стала потрібна сертифікація? Вона виникла через потребу суспільства у підтвердженні якості, безпеки та надійності продукції, послуг та процесів.

Промисловість активно почала розвиватися ще в ХХ столітті, обсяги виробництва значно зросли і товари почали продаватися не тільки на внутрішньому ринку, а й на зовнішніх ринках. Споживачі, партнери та державні органи потребували об'єктивного підтвердження, що продукція відповідає певним стандартам – незалежно від того де вона була виготовлена.

Отже, сертифікація була створена, щоб забезпечити довіру між усіма учасниками ринку – споживачами, виробниками та державами - через об'єктивне підтвердження відповідності продукції, послуг чи систем управління певним стандартам якості, безпеки та ефективності.

Сертифікація - це процес документального підтвердження незалежним органом відповідності продукції вимогам визначеними певними нормативними документами. Сертифікація продукції проводиться шляхом випробувань зразків виробів, аналізу технічної документації виробника, обстеження виробництва [1].

Сертифікація у сучасному світі розглядається не лише як процедура підтвердження відповідності, а й як комплексна система управління якістю та довірою між учасниками ринку. Вона охоплює широкий спектр напрямів – від

оцінки продукції до сертифікації систем менеджменту, персоналу та екологічних процесів.

Сучасна система міжнародної сертифікації базується на стандартах, розроблених Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO) та іншими міжнародними інституціями. Вони визначають вимоги до систем управління якістю, екологією, безпекою праці, інформаційною безпекою, безпечністю харчових продуктів та сталого розвитку.

Застосування таких стандартів сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств, зміцненню довіри партнерів і спрощенню виходу на міжнародні ринки.

International Organization for Standardization (ISO) - Міжнародна організація зі стандартизації - це незалежна неурядова міжнародна організація. Вона об'єднує світових експертів для узгодження найкращих способів виконання завдань. Від управління якістю до штучного інтелекту, місія - зробити життя простішим, безпечнішим та кращим - для всіх і всюди [8].

У Лондоні в 1946 році 65 делегатів з 25 країн зустрілися, щоб обговорити майбутнє міжнародної стандартизації. У 1947 році офіційно була заснована ISO з 67 технічними комітетами.

Протягом 1960-х років ISO працює над залученням більшої кількості країн, що розвиваються, до своєї роботи з міжнародної стандартизації.

У 1961 році вона засновує DEVCO, комітет з питань країн, що розвиваються, а в 1968 році запроваджує членство-кореспондента. Це дозволяє країнам, що розвиваються, бути в курсі роботи з міжнародної стандартизації без повних витрат на членство в ISO.

Членство-кореспондент залишається популярним варіантом для багатьох країн і сьогодні. На початку 2012 року ISO мала 49 членів-кореспондентів [8].

ISO – це скорочена назва Міжнародної організації зі стандартизації. Це не акронім, а назва, натхненна грецьким словом *isos*, що означає «рівний», і відображає місію створювати стандарти, що забезпечують узгодженість та рівність у всьому світі. Оскільки повна назва організації – та її ініціали –

відрізняються залежно від мови засновники обрали «ISO» як універсальну скорочену форму, яку можна розпізнати в усьому світі, незалежно від мови. [8]

ISO, Міжнародна організація зі стандартизації, об'єднує світових експертів, щоб узгодити найкращий спосіб виконання завдань – від виробництва продукту до управління процесом. Як одна з найстаріших неурядових міжнародних організацій, ISO сприяє торгівлі та співпраці між людьми та компаніями в усьому світі з 1946 року. Міжнародні стандарти, опубліковані ISO, служать для того, щоб зробити життя простішим, безпечнішим та кращим [8].

Процес розробки стандартів ISO на основі консенсусу гарантує, що коментарі всіх зацікавлених сторін враховуються. Стандарти ISO спрямовані на визначення найкращих рішень глобальних проблем.

ISO 9001:2015 – Система Управління Якістю (СУЯ) – є найбільш поширеним міжнародним стандартом. Визначає вимоги до системи управління якістю на підприємстві, орієнтованої на задоволення потреб клієнтів, постійне вдосконалення процесів і стабільність продукції. Сертифікація ISO 9001:2015 є базовою передумовою для подальшого впровадження інших стандартів ISO.[2]

ISO 14001:2015 – Система Екологічного Управління (СЕУ) – встановлює вимоги до управління впливом підприємства на довкілля. Спрямований на мінімізацію екологічних ризиків, раціональне використання ресурсів та відповідність екологічному законодавству [3].

ISO 45001:2018 – Система Управління Охороною Праці та Безпекою Персоналу (СУОПБП) – забезпечує ідентифікацію ризиків, запобігання нещасним випадкам і формування культури безпеки на підприємстві. Підтвердження відповідності цьому стандарту демонструє відповідальне ставлення компанії до працівників [4].

ISO/IEC 27001:2023 - Система Керування Інформаційною Безпекою (СУІБ) – містить вимоги до захисту інформації, даних клієнтів і комерційних секретів. В умовах цифровізації та кіберризиків цей стандарт стає критично важливим для підприємств, які працюють з конфіденційними даними [5].

ISO 22000:2018 - Система Управління Безпечністю Харчових Продуктів (СУБХП) – регламентує вимоги до підприємств харчової галузі з метою забезпечення безпеки продуктів на всіх етапах – від виробництва сировини до кінцевого споживача. Об'єднує принципи HACCP та вимоги ISO [6].

ISCC (International Sustainability and Carbon Certification) Схема Сертифікації Сталості та Вуглецю - це міжнародна схема сертифікації сталого розвитку та зниження вуглецевого сліду. Вона підтверджує, що продукція або процеси відповідають принципам сталого використання ресурсів, етичного виробництва та відстежуваності ланцюга постачання. Це глобальна система сертифікації сталого розвитку, яка охоплює всі види сільськогосподарської та лісової біомаси, біогенних відходів і залишків, небіологічних відновлюваних матеріалів і перероблених матеріалів на основі вуглецю [7].

1.2. Теоретичні аспекти оцінки економічної ефективності впровадження міжнародних стандартів

У сучасних умовах господарювання українські підприємства стикаються з надзвичайно складними викликами, що суттєво впливають на їхню стабільність та ефективність. Економіка України ще не встигла оговтатись від наслідків пандемії COVID -19, як зазнала нового потужного удару – повномасштабне вторгнення російської федерації.

Цей фактор запусив та спричинив трансформації у функціонуванні українських компаній, а саме: логістичні ланцюги, постачання та збут продукції, зниження платоспроможного попиту, нестача ресурсів в особливості трудових. Крім того, підприємства змушені працювати в умовах постійної загрози, що ускладнює процеси планування, інвестування, реалізації та стратегічні рішення.

Зокрема, за даними аналітиків компанії YouControl, за перше півріччя 2024 року було закрито майже 92 тисячі фізичних осіб-підприємців, а також понад 1500 підприємств [10].

Тож постає питання в забезпеченні ефективності діяльності підприємств з урахуванням нестабільності та існуючих загроз.

Всі ці обставини ставлять під загрозу не лише економічну стабільність окремих суб'єктів господарювання, а й загалом конкурентоспроможність українського бізнесу на міжнародному рівні. Саме звідси випливає потреба у впровадженні ефективних управлінських інструментів, зокрема міжнародних стандартів, які повинні забезпечити системність, прозорість, адаптивність бізнес процесів в умовах невизначеності.

Ефективність є комплексним індикатором діяльності підприємства, який вказує на його стійкість та перспективи розвитку. Забезпечення ефективності охоплює ціле коло завдань управлінського характеру, а саме: пошук та залучення необхідних ресурсів до забезпечення збуту продукції та задоволення суспільних і корпоративних інтересів.

Економічна Ефективність - результативність економічної системи, виражена у співвідношенні корисних кінцевих результатів її функціонування до витрачених ресурсів. Як інтегральний показник ефективності на різних рівнях економічної системи є підсумковою характеристикою функціонування національної економіки. Головний критерій соціально-економічної ефективності - міра задоволення кінцевих потреб суспільства і, передусім, потреб, пов'язаних із розвитком людської особи. Соціально-економічна ефективність має та економічна система, яка найбільшою мірою забезпечує задоволення різноманітних потреб людей (матеріал, соціальних, духовних) і гарантує високий рівень та якість життя. Основою такої ефективності слугує оптимальний розподіл наявних у суспільстві ресурсів між галузями, секторами і сферами національної економіки [9].

Підприємство є відкритою системою, що функціонує в умовах ринкової економіки, проблему ефективності його діяльності можна розглядати з позицій різних зацікавлених сторін. Як економічна категорія ефективність має різновиди, зокрема: - економічна ефективність, що відображає відповідність витрат і результатів діяльності підприємства цілям та інтересам його учасників у грошовій формі; - соціальна ефективність, що відображає відповідність витрат і соціальних результатів діяльності підприємства цілям і соціальним інтересам

суспільства; - екологічна ефективність, що відображає відповідність витрат і екологічних результатів інтересам держави й суспільства [11].

Отже, впровадження міжнародних стандартів є інвестицією в систему управління, яка має потенціал забезпечити довгострокову економічну вигоду. Оцінка ефективності таких змін потребує врахування як прямих економічних показників прибуток, витрати, продуктивність так і не прямих репутація, доступ до нових ринків, відповідність вимогам партнерів. Таким чином, економічна ефективність у контексті міжнародної стандартизації- це комплексна характеристика, що поєднує фінансові, організаційні та стратегічні аспекти діяльності підприємства.

В умовах конкуренції ринку підприємства змушені шукати інструменти, які дозволяють не лише забезпечити стабільність, а й підвищити свою економічну ефективність. Одним із таких інструментів є впровадження міжнародних стандартів.

Стандарти ISO є загально визнаними у світі нормативами, що регламентують системи управління якістю, екологічною безпекою, охороною праці тощо. Їх інтеграція в діяльність підприємства дозволяє оптимізувати внутрішні процеси, зменшити витрати, підвищити продуктивність та забезпечити відповідність вимогам ринку.

Сучасні підприємства стикаються з різноманітними вимогами щодо якості продукції, охорони праці та екологічної відповідальності. Для задоволення цих вимог і забезпечення ефективного управління ризиками, багато компаній обирають інтеграцію систем управління, зокрема стандартів ISO 9001, ISO 14001 та ISO 45001. Ця інтеграція створює синергію, дозволяючи підприємствам досягти кращих результатів та покращити свою конкурентоспроможність [12].

Синергетичні ефекти від інтеграції систем управління:

- Інтегрована система управління дозволяє уникнути дублювання дій та процедур, оскільки одні й ті ж процеси можуть задовольняти вимоги різних стандартів одночасно.

- Інтегрована система управління стимулює взаємодію між відділами та підрозділами підприємства, сприяючи спільному використанню ресурсів, інформації та кращої комунікації.
- Інтегрована система управління сприяє покращенню ефективності та продуктивності підприємства шляхом оптимізації процесів, зменшення ризиків та покращення якості.
- Інтегрована система управління дозволяє компаніям мати комплексний підхід до управління, охоплюючи якість, середовище та охорону праці. Це сприяє більш повному управлінню ризиками та забезпечує сталість підприємства.

Інтеграція систем управління згідно зі стандартами ISO 9001, ISO 14001 та ISO 45001 є ефективним засобом досягнення кращих результатів у якості продукції, екологічній відповідальності та охороні праці. Хоча інтеграція може вимагати зусиль та ресурсів, вона створює синергію, яка сприяє покращенню ефективності, зниженню ризиків та підвищенню конкурентоспроможності підприємства. Результатом інтеграції є єдина, цілісна система управління, яка сприяє сталому розвитку та досягненню успіху на ринку [12].

Ефективний менеджмент якості, що забезпечує високий рівень задоволення запитів і очікувань споживачів, є найважливішою передумовою успіху підприємства будь-якого виду діяльності і будь-якої форми власності. У всьому світі якість продукції перетворилася на основний важіль економічного розвитку окремих організацій і держав в цілому, досягнення високої якості продукції, що відповідає вимогам споживача, стало основним елементом економічної стратегії і важливим чинником ринкового і фінансового успіху. Проблема якості є найважливішим чинником підвищення рівня життя, економічної, соціальної і екологічної безпеки і головним інструментом конкуренції. Успіхи економічної науки в дослідженні якості сприяли офіційному закріпленню визначення якості в стандартах ISO (Міжнародної організації зі стандартизації на базі ООН). Стандарти ISO серії 9000 встановили єдиний, визнаний в світі підхід стосовно договірних умов з оцінки систем якості і

одночасно регламентували відносини між виробниками і споживачами продукції [13].

В даний час становище з якістю у всіх сферах економіки України винятково важке, розрив у якості продукції України і провідних промислово розвинених країн катастрофічно збільшується. Приєднання України до СОТ зобов'язує шукати шляхи подолання відставання в області якості для того, щоб вийти на світовий ринок з технічно складною, наукоємною продукцією. Тому упровадження і сертифікація системи якості, як сукупності організаційної структури, процедур, процесів і ресурсів, необхідних для здійснення загального керівництва якістю, є інструментами самозбереження будь-якого підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища, основою конкурентоспроможності, як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках. Питанням управління якістю присвячені дослідження вчених різних країн, накопичений значний досвід у області менеджменту якості.

Наявність міжнародного сертифікату на систему якості виробничого підприємства істотно сприяє успіху в пошуку покупців продукції і партнерів, особливо в промислово розвинених країнах. Як вважають західні експерти, в найближчій перспективі на єдиному європейському ринку до 95% контрактів укладатимуться тільки за наявності у постачальника такого сертифікату. У багатьох країнах його відсутність використовується як митний бар'єр. Без цього документа підприємства все частіше не допускаються до участі в тендерах. Сертифікація СМЯ дозволяє в значній мірі поліпшити репутацію підприємства, підвищити його ринкову вартість (за оцінками міжнародного реєстра «Det Norske Verites», - в середньому на 10%). Згідно опитуванням керівників західних підприємств, що мають сертифіковані СМЯ, тільки 9% з них вважають, що їх очікування не виправдалися, решта керівників указує, що виправдалися, і навіть з надлишком [14].

Неформальний підхід до впровадження систем менеджменту якості, лідерство вищого керівництва, залучення персоналу і залучення кваліфікованих фахівців у сфері якості допоможуть українським підприємствам максимально

повно використовувати можливості, які закладені у вимогах міжнародного стандарту ISO 9001:2000. Адже наявність сертифікату стандарту ISO серії 9000 відкриває перед українськими виробниками широкі перспективи при веденні бізнесу. Наприклад, підвищуються шанси на успіх при участі в тендерах, з'являються можливості експорту продукції за вищими цінами (наявність сертифікату ISO у виробника звільняє партнерів від необхідності проводити дорогу експертизу якості товарів, що закупляються) і т.д. Таким чином, побудована з урахуванням вимог міжнародних стандартів ISO система якості дозволяє зробити роботу підприємства максимально ефективною і прибутковою [13].

Стандарт ISCC (International Sustainability and Carbon Certification), у свою чергу, орієнтований на сталий розвиток, зменшення викидів парникових газів та забезпечення прозорості ланцюгів постачання. Його впровадження дозволяє підприємствам отримати доступ до міжнародних ринків, залучити фінансову підтримку, скоротити витрати через податкові пільги та підвищити довіру інвесторів і споживачів [15].

Здобуття сертифікації ISCC для виробництва біометану може вплинути на підприємство у наступних аспектах:

- Деякі фонди та інвестори можуть бути схильні інвестувати в сталі проекти, які використовують сертифікований біометан, що може забезпечити додаткову фінансову підтримку для вашого підприємства.
- У деяких країнах підприємства, які виробляють сталий біометан, можуть отримати податкові пільги та знижки на викиди парникових газів, що може допомогти зменшити витрати підприємства.
- Багато компаній та організацій, зокрема у секторі транспорту, зацікавлені у використанні сталого біопалива для зменшення свого вуглецевого сліду. Вони можуть стати сталими клієнтами вашого підприємства через сертифікацію ISCC EU.

- Ваше підприємство може мати перевагу у галузі маркетингу через використання сталого біопалива та активне відзначення сертифікації ISCC EU. Це може привернути увагу споживачів та зміцнити позиції на ринку.
- Урядові та неприбуткові організації можуть надавати фінансову підтримку та гранти підприємствам, які займаються виробництвом сталого біопалива, що може стати доступним завдяки сертифікації ISCC EU.
- Ваше підприємство може внести важливий внесок у збереження природних ресурсів та зменшення залежності від нестійких джерел енергії, сприяючи таким чином екологічній стабільності [15].

Сертифікація ISCC охоплює всі етапи ланцюга постачання — від вирощування сировини до виробництва біопалива, харчових продуктів, косметики та хімії. Це підтверджує її універсальність та значний вплив на економічну ефективність підприємств аграрного, логістичного та енергетичного секторів [17].

Таким чином, впровадження стандартів ISO та ISCC є не лише вимогою сучасного ринку, але й стратегічним рішенням, яке сприяє підвищенню економічної ефективності підприємства, його конкурентоспроможності та сталому розвитку.

1.3. Вплив сертифікації на конкурентоспроможність підприємств: світовий досвід

У сьогоднішніх реаліях зростаючої конкуренції на міжнародних ринках сертифікація продукції та процесів відіграє одну з ключових ролей у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств. Міжнародні норми такі як ISO, HACCP, GMP, стають не лише інструментом підвищення якості, але й засобом доступу до нових ринків та підвищення довіри з боку споживачів.

Сертифікація у світі базується на міжнародних стандартах, які регулюють якість продукції, екологічну безпеку, інформаційну безпеку.

За даними Emerald Insight, міжнародна сертифікація позитивно впливає, на інтеграцію підприємств у глобальні ланцюги постачання, дозволяючи їм

відповідати вимогам міжнародних партнерів та споживачів. дослідження демонструє, що міжнародна стандартизація значно підвищує міжнародну конкурентоспроможність фірм країн, що розвиваються, причому короткі технологічні цикли та сильні мережеві екстерналії в телекомунікаціях посилюють цей ефект. Також, воно розкриває посередницьку роль ринкової сили, завдяки якій компанії, що запізнилися, порушують ієрархію ланцюгів створення вартості та отримують вплив на ринок завдяки участі у встановленні стандартів. По-третє, придбання ресурсів підтверджується як ще один посередник, де співпраця, особливо з піонерами, сприяє інтеграції ресурсів та надає додаткові переваги для пом'якшення асиметрії [17].

Сертифікація дозволяє підприємствам підвищити ефективність внутрішніх процесів, зменшити витрати, покращити якість продукції та послуг. Вона також відкриває доступ до нових ринків, де наявність сертифікатів є обов'язковою умовою для співпраці. Це підтверджується у дослідженні, опублікованому в журналі *Sustainability* (MDPI), де зазначено:

«Отримання міжнародних сертифікатів і дотримання загальновизнаних стандартів якості та безпеки харчових продуктів підвищує довіру торгових партнерів і відкриває нові можливості для експорту»

Це твердження підкреслює, що сертифікація не є лише формальністю, а стратегічним інструментом для виходу на нові ринки. Вона створює репутаційну перевагу, яка особливо важлива в агропродовольчому секторі, де довіра до якості продукції критично важлива. Якість продукції робить істотний внесок у її конкурентоспроможність. Щоб бути конкурентними на міжнародному ринку, товари повинні відповідати стандартам. Це підтверджує, що сертифікація - це не лише про відповідність, а й про підвищення внутрішніх стандартів, що безпосередньо впливає на споживчий вибір і довгострокову лояльність клієнтів [18].

Світові лідери такі як: Toyota, Airbus, HP Inc., Nestlé діляться своїм досвідом впровадження міжнародних сертифікацій.

Toyota - провідний світовий виробник автомобілів, відомий своєю відданістю якості та інноваціям. Компанія впровадила стандарт ISO 9001 для вдосконалення своїх процесів управління якістю та підтримки репутації надійності [19].

Оптимізовані процеси – впровадивши ISO 9001, Toyota стандартизувала свої виробничі процеси, що призвело до більш ефективного робочого процесу.

Підвищення задоволеності клієнтів – зосередження уваги на контролі якості допомогло зменшити кількість дефектів та значно покращити рейтинги задоволеності клієнтів [19].

Глобальне визнання – сертифікація ISO 9001 компанії Toyota зміцнила її позиції лідера в автомобільній промисловості, покращивши репутацію бренду в усьому світі [19].

Завдяки сертифікації ISO 9001, Toyota повідомила про 30% скорочення виробничих витрат та значне зростання лояльності клієнтів, що сприяло її статусу одного з провідних автомобільних брендів у світі [19].

Airbus, один з провідних світових виробників аерокосмічної продукції, добре відомий своєю відданістю інноваціям та якості в проектуванні та виробництві комерційних літаків. Як ключовий гравець у жорстко регульованій авіаційній галузі, Airbus прагнув отримати сертифікацію ISO 9001 для вдосконалення своїх систем управління якістю та забезпечення найвищих стандартів у своїх виробничих процесах [19].

Стандартизація процесів - Airbus впровадив ISO 9001 на своїх різних виробничих об'єктах та відділах. Ця стандартизація допомогла встановити узгоджені процеси проектування, виробництва та забезпечення якості, які є критично важливими в аерокосмічному секторі [19].

Посилений контроль якості - Впровадивши стандарт ISO 9001, Airbus покращив свої заходи контролю якості, що призвело до більш ретельного тестування та перевірки компонентів і систем. Така зосередженість на якості допомогла зменшити кількість дефектів і підвищити загальну надійність літака.

Управління постачальниками - сертифікація ISO 9001 вимагала від Airbus удосконалення практики управління постачальниками. Компанія встановила чіткі критерії вибору та оцінки постачальників, гарантуючи, що всі компоненти відповідають суворим стандартам якості, що очікуються в аерокосмічній галузі.

Культура постійного вдосконалення - Процес сертифікації сприяв розвитку культури постійного вдосконалення в Airbus. Регулярні аудити та оцінки ефективності заохочували команди визначати сфери для вдосконалення, що призводило до інноваційних рішень та підвищення операційної ефективності.

В результаті вдосконалених методів управління якістю, Airbus досяг значного покращення рівня задоволеності клієнтів. Авіакомпанії та клієнти повідомляли про вищий рівень довіри до безпеки та надійності літаків Airbus. А завдяки оптимізації процесів та покращенню контролю якості, Airbus досяг 15% скорочення виробничих витрат, що дозволило компанії ефективніше розподіляти ресурси [19].

HP Inc. – це багатонаціональна інформаційно-технологічна компанія, що спеціалізується на друку та персональних комп'ютерах. Компанія отримала сертифікат ISO 9001 для покращення якості своєї продукції та операційної ефективності [19].

Оптимізація процесів - HP використала ISO 9001 для оптимізації процесу розробки своєї продукції, скоротивши час виведення нових продуктів на ринок.

Інтеграція відгуків клієнтів - компанія впровадила механізми для збору відгуків клієнтів та реагування на них, що призвело до створення продуктів, більш орієнтованих на клієнта.

Збільшення частки ринку - Підвищена якість призвела до покращення рейтингів задоволеності клієнтів, що дозволило HP захопити більшу частку ринку.

Завдяки сертифікації ISO 9001, HP повідомила про 15% зростання задоволеності клієнтів та 10% збільшення частки ринку в конкурентному технологічному середовищі [19].

Nestle, найбільша у світі компанія з виробництва продуктів харчування та напоїв, впровадила стандарт ISO 9001, щоб забезпечити найвищі стандарти якості у своїх виробничих процесах та зберегти довіру споживачів [19].

Системи контролю якості - Nestle впровадила суворі системи контролю якості на своїх виробничих підприємствах, що призвело до стабільної якості продукції.

Ініціативи щодо сталого розвитку – компанія інтегрувала практики сталого розвитку у свою систему управління якістю, узгоджуючи це з очікуваннями споживачів щодо відповідального постачання.

Покращений процес розробки продукції – ISO 9001 допоміг оптимізувати процеси розробки продукції, що дозволило Nestlé швидше реагувати на ринкові тенденції [19].

Nestle повідомила про 30% скорочення кількості відкликаних продукції та підвищення довіри споживачів, зміцнивши свої позиції лідера в харчовій промисловості та напоях [19].

Сертифікація ISO 9001 довела свою трансформаційну силу для організацій у різних галузях. Від автомобільних гігантів, таких як Toyota, до технологічних лідерів, таких як HP, ці приклади ілюструють відчутні переваги впровадження системи управління якістю. Підвищуючи ефективність процесів, покращуючи задоволеність клієнтів та сприяючи культурі постійного вдосконалення, сертифікація ISO 9001 не лише зміцнює репутацію бренду, але й сприяє довгостроковому успіху. Організаціям, які прагнуть покращити свої практики управління якістю, варто врахувати уроки, отримані в результаті цих успішних впроваджень [19].

Попри численні переваги, сертифікація має і певні недоліки. Зокрема, висока вартість впровадження стандартів може бути перешкодою для малих підприємств. Окрім того, процес сертифікації часто супроводжується значним адміністративним навантаженням, що потребує додаткових ресурсів.

У найближчому майбутньому сертифікація буде дедалі більше пов'язана з цифровими технологіями та принципами сталого розвитку. Зростає роль ESG-

факторів (екологія, соціальна відповідальність, управління), які інтегруються у сертифікаційні вимоги.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ СЕРТИФІКАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ СЕРТИФІКАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН УКРАЇНА»

2.1. Загальна характеристика ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна»

Компанія Бюро Верітас – одна з найвпливовіших та найстаріших міжнародних організацій в сфері сертифікації, інспекції та технічного аудиту. Історія створення починається з 1828 року, в місті Антверпен (Бельгія) троє засновників Александр Делайє, Луї ван ден Брюк, та Огюст Морель – створили інформаційне бюро для морських страховиків. Метою було надання достовірної інформації про технічний стан суден, що дозволяло страхувальникам оцінювати ризики та приймати обґрунтовані рішення [20].

В 1829 році, компанія отримала назву Bureau Veritas, що в перекладі означає «Бюро Істини». У 1833 році головний офіс було перенесено до Парижу, де він і є на сьогодні. З часом компанія розширила сферу діяльності – від морських перевірок до інспекцій у промисловості, будівництві, енергетиці, екології та соціальній відповідальності. На сьогодні Бюро Верітас це глобальна мережа з понад 1500 офісів і лабораторій у 140 країнах світу, де працює понад 79 000 співробітників.

Бюро Верітас було засновано з метою підвищити безпеку судноплавства, пропонуючи страховим компаніям актуальну інформацію про відстеження суден та обладнання. Компанія створила нову методологію оцінки ризику для суден та обладнання. Застосовуючи технічні засоби контролю в автомобільній промисловості, компанія заявила про себе як про першовідкривачів в секторі, що активно розвивається. В ході промислової революції компанія сприяла вдосконаленню і розширенню залізничної галузі, надаючи послуги з перевірки металевих деталей та обладнання. Після другої світової війни відбувся підйом в галузі будівництва, що виник внаслідок урбанізації. Вдосконаливши знання та досвід, спрямовані на захист людей і підвищення енергоефективності, взяли

участь в реалізації значних проєктів. Зі зростанням глобалізації випередили ринок управління ланцюгами поставок, запровадивши ініціативи щодо поліпшення відстеження та оцінки систем управління [21].

У 1997 році філіал Бюро Верітас Україна було відкрито з метою розвитку українського ринку та інтеграції підприємств до міжнародних стандартів. Центральний офіс розташований у м. Київ, вул. Симона Петлюри, 28.

В Україні було відкрито 7 офісів в Києві, Одесі, Миколаєві, Маріуполі, Сімферополі, Львові, Дніпрі.

Рис. 1.1. Розташування офісів в Україні до 2014 року

Початок війни в 2014 році та повномасштабне вторгнення в 2022 році внесли свої корективи, тож на разі відсутні офіси в окупованих містах, а саме Сімферополь, Маріуполь також зачинений офіс в Миколаєві через обстріли та знищений ракетою офіс в Одесі, але зберігся Морський департамент в місті Одеса, який намагається повноцінно працювати в умовах військового стану та підтримувати економіку нашої країни і морську індустрію за допомогою портів які працюють.

Рис. 2.2. Розташування офісів в Україні станом на 2025 рік.

Ціль компанії займати та утримувати лідируючі позиції в своїй галузі в усіх сегментах ринку і ключових регіонах.

Місія компанії - сприяти організаціям в збільшенні економічної цінності їх продукції і послуг за допомогою менеджменту якості, охорони праці, здоров'я, навколишнього середовища і соціальної відповідальності, що дозволить їм ефективно управляти ризиками і досягти бажаних висот у розвитку бізнесу.

Кожен з напрямків - морський транспорт і споруди, промисловість, інспекції в процесі експлуатації, будівництво, сертифікація, вантажі, споживчі товари, урядові контракти і міжнародна торгівля — направлено на задоволення потреби конкретної галузі. Кожен напрямок пропонує послуги в галузі сертифікації, класифікації, інспекцій, аудитів, випробувань, навчання та управління будівельними проектами, розроблені для задоволення потреб компаній [21].

Будучи товариством з класифікації, Бюро Верітас Україна виконує оцінку суден на відповідність ряду правил та вимог, в основному, здійснює оцінку конструктивної міцності та надійності устаткування суден. Крім того, виконує сертифікацію суден та судового обладнання від імені офіційних органів країни прапора. Додаткові послуги включають в себе технічну підтримку і навчання.

Виконуючи цю діяльність, здійснюється внесок в безпеку перевезень на морі та захист навколишнього середовища [21].

Бюро Верітас Україна допомагає компаніям різних напрямків у проведенні оцінки виробничого обладнання та процесів, починаючи з етапу проектування до монтажу, запуску та експлуатації. Розглядаються питання надійності та безпеки операцій і відповідність нормативним вимогам. Послуги включають оцінку відповідності, моніторинг виробництва, менеджмент безпеки об'єктів і сертифікацію. Маючи в своєму розпорядженні мережу лабораторій, компанія також проводить перевірку надійності виробничого обладнання та продукції за допомогою неруйнівного контролю і випробування матеріалів.

Бюро Верітас Україна проводить регулярні перевірки для оцінки відповідності обладнання в процесі експлуатації вимогам в сфері охорони здоров'я та безпеки або специфічним вимогам замовника. Такі перевірки проводяться для гарантії безпеки широкого спектру обладнання: від електричних установок, систем пожежної безпеки, ліфтів і машинного обладнання до вантажопідійомних машин і механізмів.

Будучи незалежним органом з сертифікації, Бюро Верітас Сертифікейшн пропонує повний спектр послуг в області сертифікації та аудиту. Проведення аудитів на відповідність вимогам міжнародних стандартів, а також специфічним вимогам замовників в області якості, охорони праці та безпеки на виробництві, екології та соціальної відповідальності. Подальші аудити стимулюють процес стійкого розвитку [21].

Досліджувана компанія станом на 2025 рік має такі види діяльності:

- 84.13 Регулювання та сприяння ефективному веденню економічної діяльності
 - 71.20 Технічні випробування та дослідження (основний)
 - 73.20 Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки
 - 74.90 Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у.

Для комплексної оцінки діяльності ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» доцільно застосувати метод SWOT-аналізу, який дозволяє визначити сильні та

слабкі сторони підприємства, можливості, загрози досліджуваного підприємства

Рис.2.3.

SWOT АНАЛІЗ ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН УКРАЇНА»

<p>Сильні сторони (Strengths)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Міжнародний бренд з високою репутацією - Досвід роботи на українському ринку - Широкий спектр послуг - Наявність кваліфікованих аудиторів та експертів 	S	<p>Слабкі сторони (Weaknesses)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Залежність від економічної ситуації в Україні - Висока конкуренція серед сертифікаційних органів - Обмежена гнучкість у ціноутворенні через глобальну політику компанії 	W
<p>Можливості (Opportunities)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зростання попиту на сертифікацію в умовах інтеграції України до ЄС. - Використання цифрових технологій для дистанційних аудитів - Співпраця з міжнародними компаніями, що входять на український ринок 	O	<p>Загрози (Threats)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економічна нестабільність та військові ризики - Зміни в законодавстві та регуляторних вимогах - Зниження платоспроможності клієнтів 	T

Рис.2.3.SWOT-аналіз ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна»

Проаналізувавши, SWOT-аналіз, видно, що компанія має значний потенціал для розвитку, але потрібно швидше адаптуватися до зовнішніх чинників, які впливають на роботу (Рис.2.3).

Аналіз виданих сертифікатів компанією ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна» в Табл.2.1

Таблиця 2.1

Статистика виданих сертифікатів ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна» 2022-2024 роки

Назва стандарту	Видані сертифікати в 2022	Видані сертифікати в 2023	Видані сертифікати в 2024
ISO 9001:2015	235	367	756
ISO 14001:2015	91	123	140
ISO 45001:2018	60	67	75
ISO/IEC 2700 1:2023	46	38	50
ISO 22000:2018	217	222	260
ISCC	75	98	110

З даної таблиці бачимо, що найпопулярнішими напрямками є ISO 9001 та ISO 22000. Це зумовлено тим, що Управління безпечністю Харчових продуктів

стало одним із вагомих аспектів, для збуту виготовленої продукції, тому виробники, як ми бачимо стали активно сертифікуватися. ISO 9001 є найпростішим і водночас найоптимальнішим стандартом, який допомагає брати участь в тендерах і співпрацювати із міжнародними партнерами (Табл. 2.1).

Для візуалізації даних по Табл.2.1 було побудовано графік Рис.2.4.

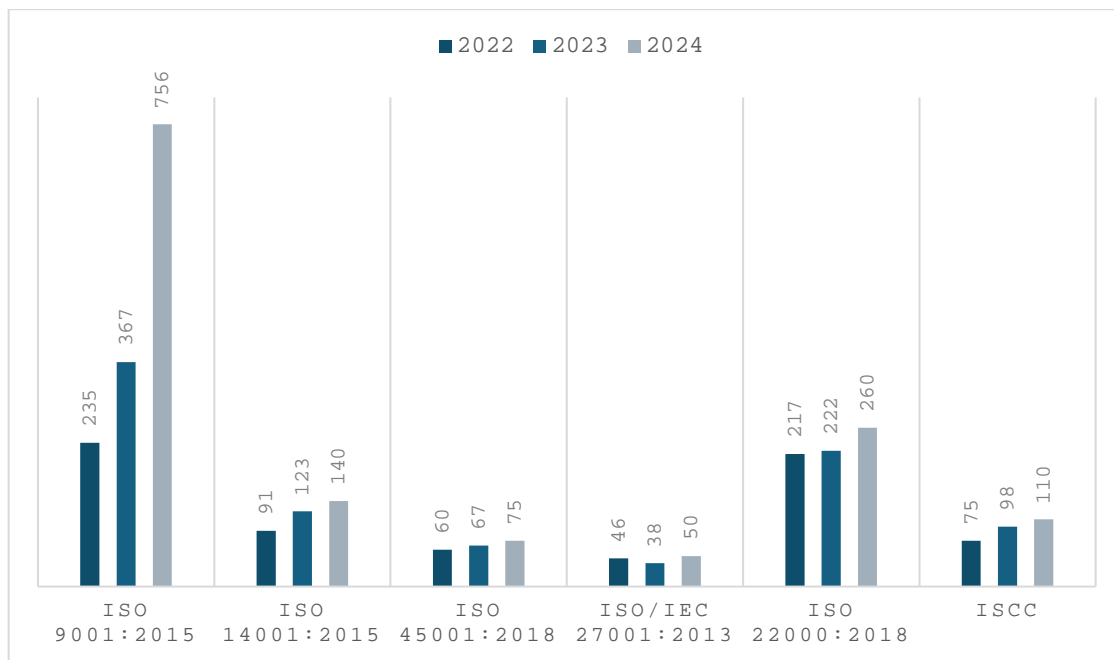

Рисунок 2.4. Динаміка розвитку сертифікацій 2022 - 2024 роки.

У Табл.2.2 проаналізовано динаміку активів підприємства ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна».

Таблиця 2.2

Динаміка активів підприємства ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна» за 2022 - 2024 роках, тис. грн

Рік	Необоротні активи	Оборотні активи	Усього активи
2022	591	35423	36014
2023	710	59099	59809
2024	1382	75636	77018

З даної динаміки видно, що загальна сума активів в 2024 році зросла на 113032 тис. грн в порівнянні із 2022 роком, це свідчить про позитивну динаміку розвитку. Найбільше зростання відслідковується в Оборотних активах, пов'язане

з розширенням операційної діяльності та збільшенням обсягів послуг на сертифікації (Табл.2.2).

Динаміка активів підприємства графічно відображена в діаграмі Рис.2.5.

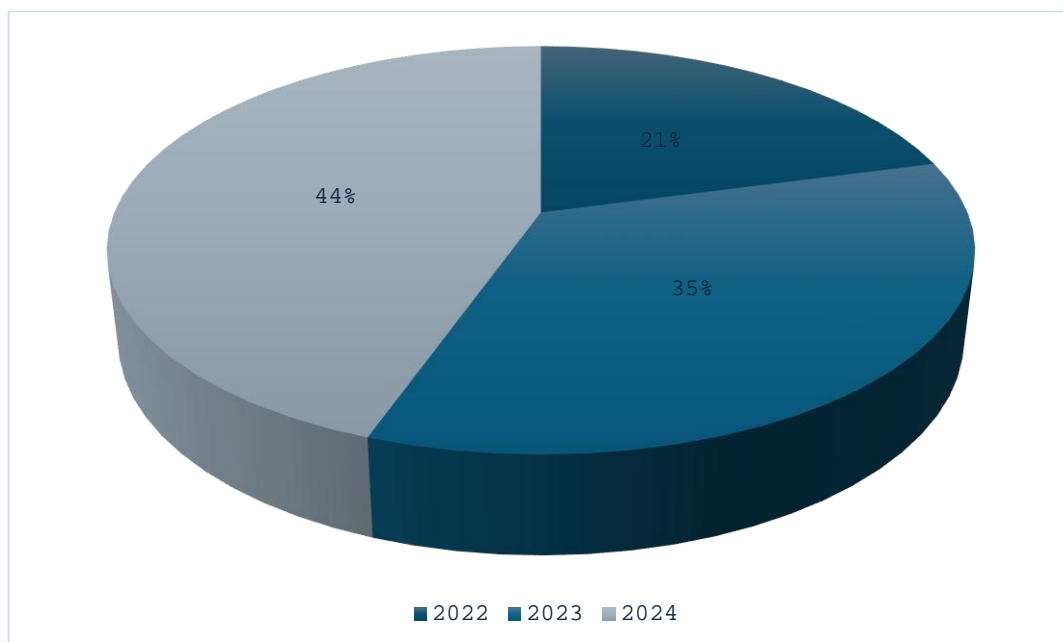

Рис. 2.5. Динаміка активів ТОВ "Бюро Верітас Сертифікейшн Україна" 2022-2024 роки

У Табл.2.3 наведено динаміку пасивів підприємства ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна», що відображає зміни у власному капіталі, довгострокових та поточних зобов'язаннях.

Таблиця 2.3

Динаміка пасивів підприємства ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна» за 2022 - 2024 роках, тис. грн

Рік	Власний капітал	Довгострокові зобов'язання	Поточні зобов'язання	Усього пасивів
2022	15905	611	19498	36014
2023	30826	93	28890	59809
2024	46868	-	30150	77018

З даної динаміки видно, що компанія ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна» зміцнила свою фінансову автономію, у 2024 році погасила довгострокові кредити до 0. Отже підприємство стало більш фінансово незалежним – зростає власний капітал, зникають довгострокові борги (Табл. 2.3).

Для візуального відображення Табл. 2.3 було побудовано діаграму Рис. 2.6.

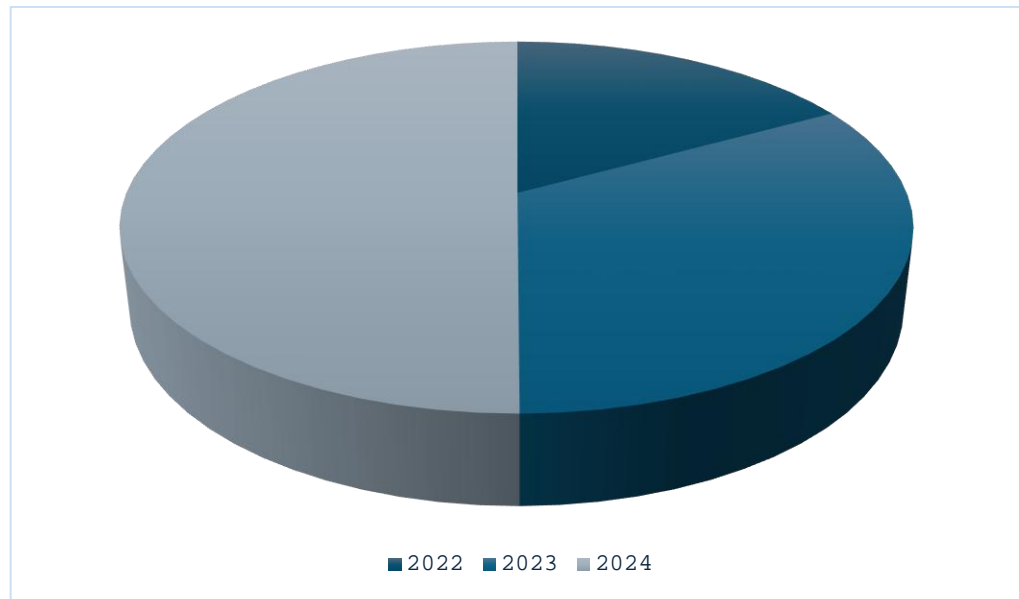

Рис. 2.6. Динаміка росту власного капіталу в ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна» 2022-2024 роки

Аналіз структури частки пасивів, а саме частки власного капіталу, довгострокових та поточних зобов'язань підприємства було досліджено в Табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Структура частки пасивів ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна» за 2022 - 2024 роки, %

Рік	Частка власного капіталу	Частка довгострокових зобов'язань	Частка поточних зобов'язань
2022	44	2	54
2023	52	0,15	48
2024	61	-	39

Аналіз структури пасивів свідчить про позитивну тенденцію зростання частки власного капіталу з 44% у 2022 році до 61% у 2024 році. Це вказує на підвищення фінансової стійкості підприємства та зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування. Частка довгострокових зобов'язань суттєво скоротилася протягом даного періоду до повної відсутності, що свідчить про

зниження боргового навантаження. Частка поточних зобов'язань зменшувалася протягом всього періоду, що також є позитивним сигналом для ліквідності та платоспроможності компанії (Табл.2.4).

2.2. Стан та динаміка розвитку послуг на міжнародні сертифікації, собівартість та ціноутворення

Для дослідження стану динаміки та розвитку послуг з міжнародної сертифікації в ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» проведений аналіз фінансових показників за 2022-2024 роки на основі даних форм №2 «Звіт про фінансові результати» та №3 «Звіт про рух грошових коштів».

Витрати - це обсяг спожитих виробничих факторів (матеріальних, фінансових, трудових ресурсів), необхідних для здійснення підприємством господарської діяльності, направленої на отримання прибутку та максимізацію добробуту власників у грошовому вираженні.

Всі витрати підприємства укрупнено можна розділити на два блоки:

1) поточні витрати, які пов'язані з вирішенням таких задач як закупівля сировини та матеріалів, їх транспортування та зберігання, обслуговування матеріально-технічної бази, утримання персоналу, тощо;

2) довгострокові (інвестиційні) витрати, пов'язані з вирішенням стратегічних задач підприємства, таких як будівництво, реконструкція або придбання нових приміщень, придбання нових машин та обладнання, тощо.

Витрати підприємства включаються у собівартість продукції.

Собівартість продукції як економічна категорія є грошовим виразом витрат на виробництво та реалізацію продукції.

Економічний зміст собівартості продукції проявляється в наступному:

1) це комплексний економічний показник, який об'єднує в собі витрати на спожиті засоби виробництва, витрати на заробітну плату робітників підприємства, а також частину прибутку, призначену для соціального страхування;

2) це важливий узагальнюючий показник, який характеризує ефективність роботи підприємства;

3) слугує базою для ціни продукції та її нижньою межею для виробника щоб забезпечити процес відтворення виробництва. Тобто підприємство не може встановлювати ціну нижчу за собівартість задля недопущення збитків.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» собівартість реалізованої продукції складається з:

- виробничої собівартості продукція, яка була реалізована протягом звітного періоду;
- нерозподілених постійних загальновиробничих витрат;
- наднормових виробничих витрат.

До виробничої собівартості продукції включаються:

- 1) прямі матеріальні витрати, до складу яких включається вартість сировини та основних матеріалів, напівфабрикатів та комплектуючих, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкту витрат;
- 2) прямі витрати на оплату праці, до складу яких включається заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві продукції, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкту витрат;
- 3) інші прямі витрати включають всі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема відрахування на соціальні заходи, плата за оренду, амортизація, тощо;
- 4) загальновиробничі витрати, які включають витрати на управління виробництвом (оплата праці апарату правління цехами, дільницями), амортизація основних фондів загальновиробничого призначення, витрати на вдосконалення технології та організації виробництва, комунальні платежі та інші витрати на утримання виробничих приміщень, охорону праці, техніку безпеки, тощо. Структура собівартості компанії представлена в Табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Структура собівартості і прибутку у загальній вартості сертифікату в ТОВ
«БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН УРКАЇНА»**

№		Відсотки від вартості
1	Собівартість послуг	68%
	1.1 Прямі витрати	60%
	1.2 Загальновиробничі витрати	40%
	Адміністративні витрати	17%
3	Витрати на збут	0,50%
4	Інші витрати	14,50%
	Всього витрат	
5	Прибуток	10%
	Вартість Послуг	
6	ПДВ	20%
	Загальна Вартість	

З даної структури, видно, що найбільшу частку займає собівартість послуг 68%, з яких 60% припадає на прямі витрати та 40% на загальновиробничі витрати. Адміністративні витрати складають 17%, а витрати на збут всього – 0,5%, інші витрати 14,5%. Прибуток складає всього 10%, що свідчить про помірний рівень маржі. Значна частка собівартості та адміністративних витрат вказує на необхідність оптимізації витрат для підвищення рентабельності (Табл. 2.5).

Для наочного відображення результатів дослідження було побудовано графік (Рис. 2.10).

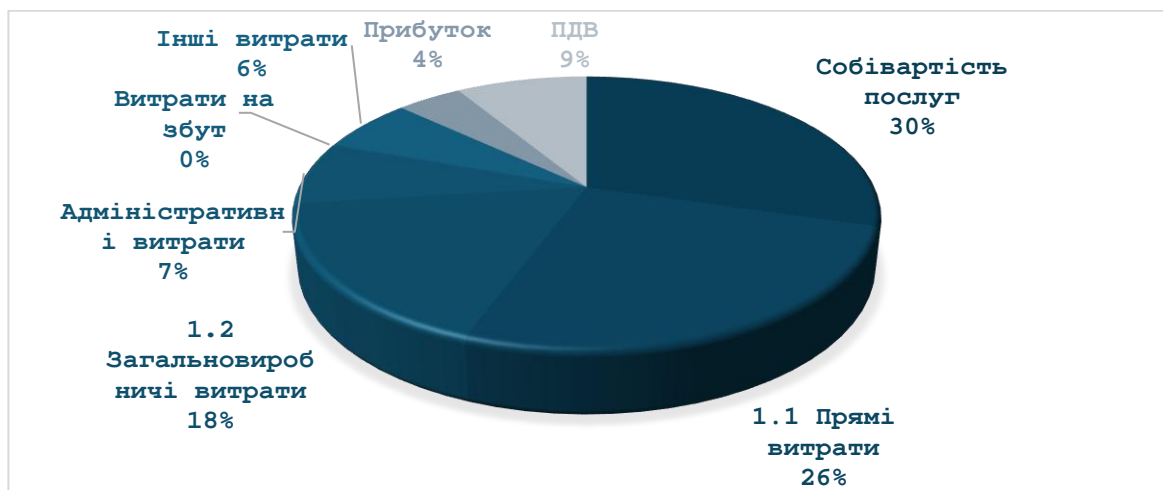

Рисунок 2.10. Розподіл витрат і прибутку у загальній вартості послуг

Ціна - це економічне поняття, існування і важливість якого не треба пояснювати і доводити. З дитячих років, як тільки людині доводиться спостерігати або самому брати участь у купівлі, вона на побутовому рівні сприймає, що таке ціна і яку роль вона відіграє у житті в цілому. [24]

Ринок і ціна - категорії, обумовлені товарним виробництвом. При цьому первинним є ринок. Це пояснюється тим, що при товарному виробництві економічні відносини проявляються головним чином через ринок. Саме ринок є основною формою виявлення товарно-грошових відносин і вартісних категорій. В умовах ринкових відносин трудові, матеріальні і фінансові ресурси підприємства є частиною сукупних ресурсів суспільства і включаються в загальний процес відтворення самим підприємством як господарюючим суб'єктом. Регулювання відтворення здійснюється поряд з іншими економічними і законами законом вартості, який діє через механізм цін і ціноутворення.

Ціноутворення - це процес встановлення цін на товари та послуги. При ринковому ціноутворенні реальний процес формування цін відбувається не на виробництві, не на підприємстві, а у сфері реалізації продукції, тобто на ринку під дією попиту і пропозиції, товарно-грошових відносин. Ціна товару та його користь проходять перевірку ринком і остаточно формуються на ринку. Кожна фірма ставить до проблем ціноутворення по-своєму [25].

Вартість одного сертифікату за окремими стандартами наведено в Табл. 2.6.

Таблиця 2.6

**Вартість одного сертифікату за стандартами в ТОВ «Бюро Верітас
Сертифікейшн Україна», 2022-2024рр., грн**

Назва стандарту	Вартість сертифікату в 2022 році	Вартість сертифікату в 2023 році	Вартість сертифікату в 2024 році
ISO 9001:2015	52500	57500	61250
ISO 14001:2015	63000	69000	73500
ISO 45001:2018	75600	82800	88200
ISO/IEC 27001:2023	84000	92000	98000
ISO 22000:2018	77500	85000	90500
ISCC	105000	115000	122500

З даного аналізу вартостей, видно, що найдешевшою сертифікацією є ISO 9001, найдорожчою ISCC, вища вартість сертифікацій обумовлена більшими ризиками та впливом на середовище. Також вартість обумовлена спеціалістами, яких потрібно запрошувати із закордону і це збільшує собівартість (Табл.2.6).

Для візуалізації вартостей сертифікатів було побудовано діаграму Рис. 2.11.

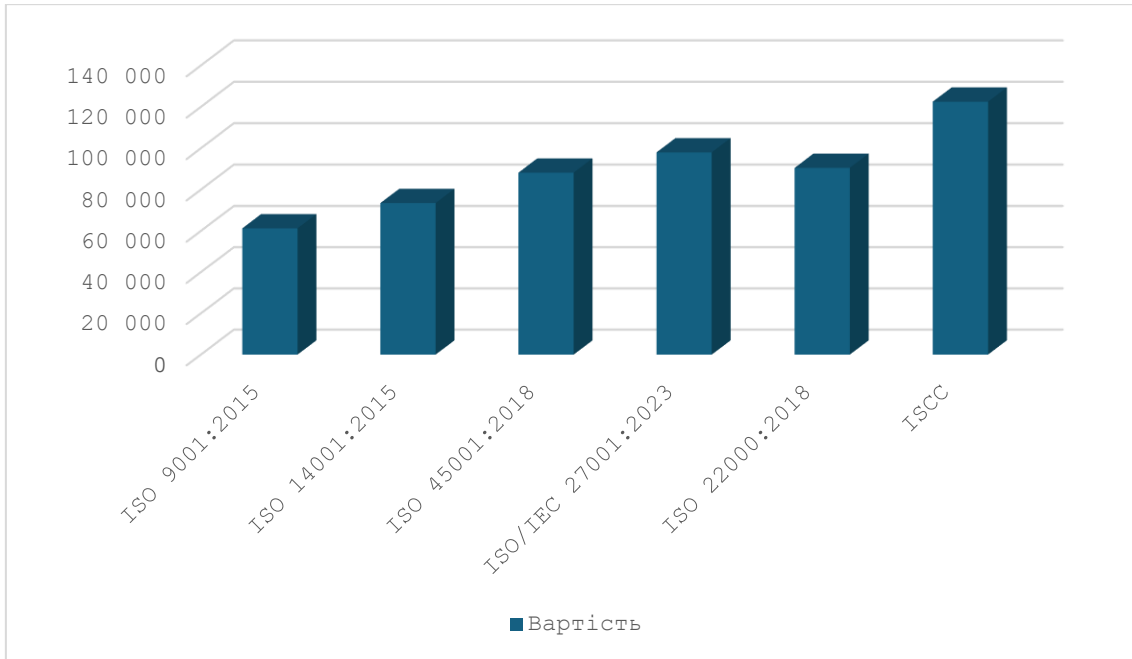

Рис. 2.11. Динаміка вартостей різних стандартів в 2024 році

Розширену візуалізацію вартостей сертифікатів за всі роки відображено в діаграмі Рис. 2.12.

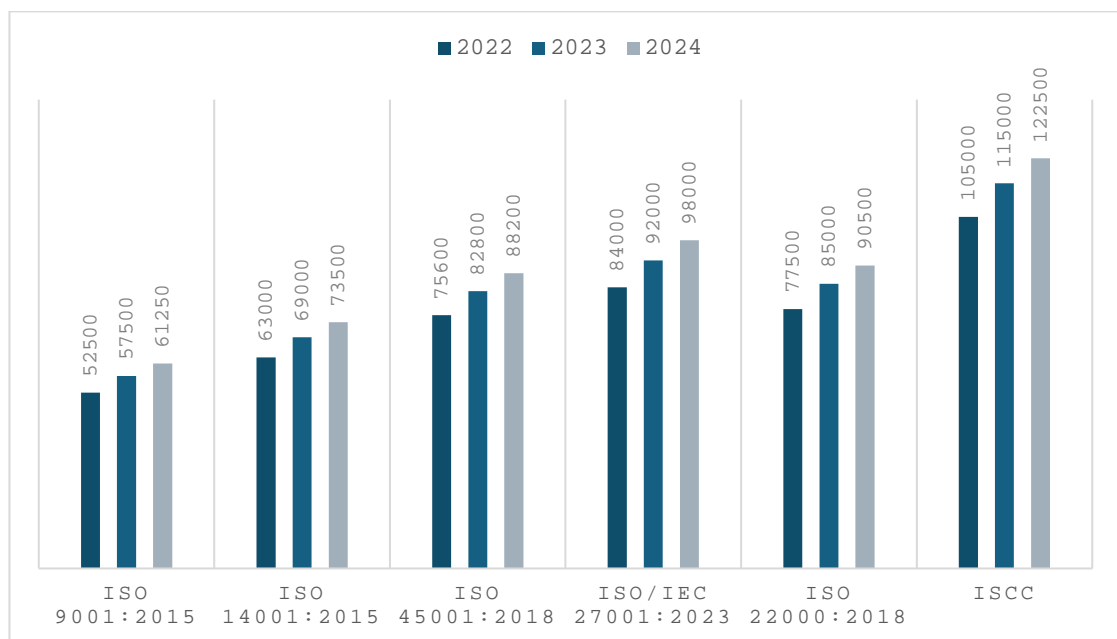

Рис. 2.12. Динаміка росту вартостей за стандартами з 2022 по 2024 рік

Відображення змін у чистому доході, собівартості, прибутку та адміністративних витратах продемонстровано в Табл.2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка доходів і витрат ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» в 2022-2024 рр.

Рік	Чистий дохід	Собівартість	Валовий прибуток	Адміністративні витрати	Чистий прибуток
2022	47093	22772	24321	13070	4994
2023	67405	29927	37478	13880	14992
2024	85590	38833	46757	22068	16042

З таблиці видно, що чистий дохід компанії виріс з 47093 тис. грн у 2022 році до 85 590 тис. грн у 2024 році, що свідчить про активне розширення діяльності. Валовий прибуток збільшився з 24321 тис. грн до 46 757 тис. грн, а чистий прибуток з 4494 тис. грн до 16 042 тис. грн (Табл.2.7).

Для зручного сприйняття інформації наведеної в Табл.2.7 було побудовано графік Рис. 2.13.

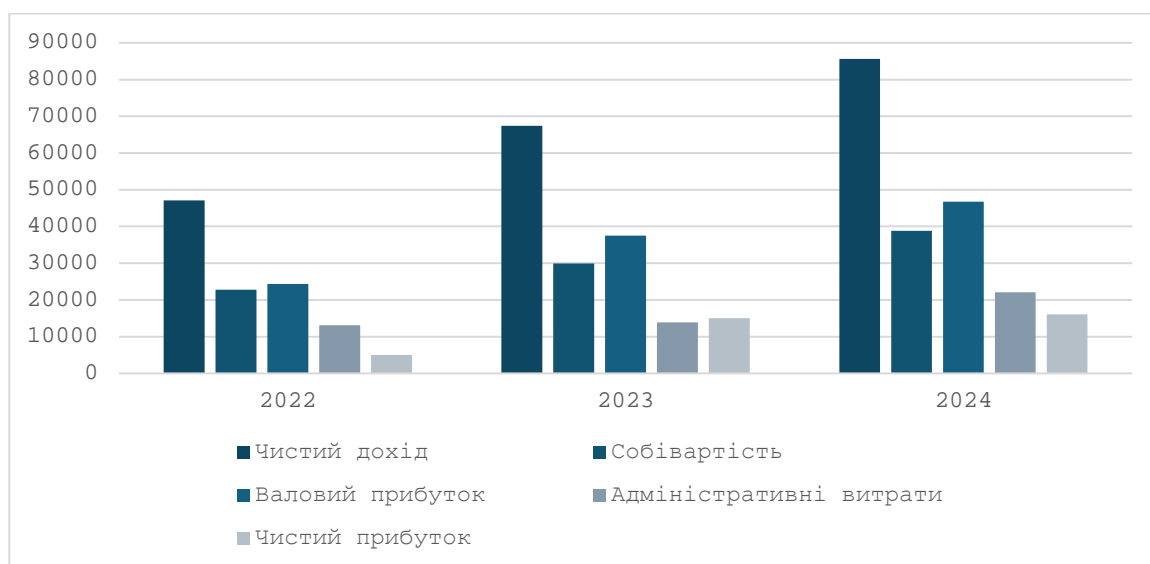

Рис. 2.13..Динаміка доходів і витрат ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» в 2022-2024 роках

Прибуток – це створена додаткова вартість, яка виражена в реальній ринковій формі, тобто в грошовій. Прибуток – це реалізована частина додаткової вартості. Авансуючи капітал на виробництво товарів, підприємець цікавиться насамперед вигодою, рівнем приросту вкладеного у виробництво капіталу. Цей

рівень знаходить свій вираз у нормі прибутку. Норма прибутку – це процентне відношення маси прибутку до авансованого капіталу [26].

Валовий прибуток – це прибуток, розрахований за реалізованою продукцією як різниця між чистим доходом (виручкою без ПДВ, акцизів тощо) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) [27].

Чистим доходом (виручкою) від реалізації вважається сума грошових коштів, які надійшли на підприємство від продажу (відпуску) продукції (товарів, робіт, послуг) за цінами реалізації без ПДВ та акцизного збору [27].

Показники норми прибутку, що відображають співвідношення чистого прибутку до загальної величини прибутку наведено в Табл.2.8.

Таблиця 2.8

Норма прибутку ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» в 2022-2024 роках

Рік	Чистий прибуток	Усього активів	Норма Прибутку %
2022	4994	36014	14
2023	14992	59809	25
2024	16042	77018	21

Дана таблиця свідчить про позитивну динаміку фінансових результатів в ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна». Зріст доходів та прибутку підтверджує ефективну діяльність компанії, не дивлячись на те, що збільшення адміністративних витрат у 2024 році знизило темпи приросту чистого прибутку(Табл.2.8).

Для наочної демонстрації побудовано графік, де видно, що найвищий показник норми прибутку був в 2023 році 25%, найнижчий був у 2022 році - 14%. В 2024 році норма прибутку – 21%.

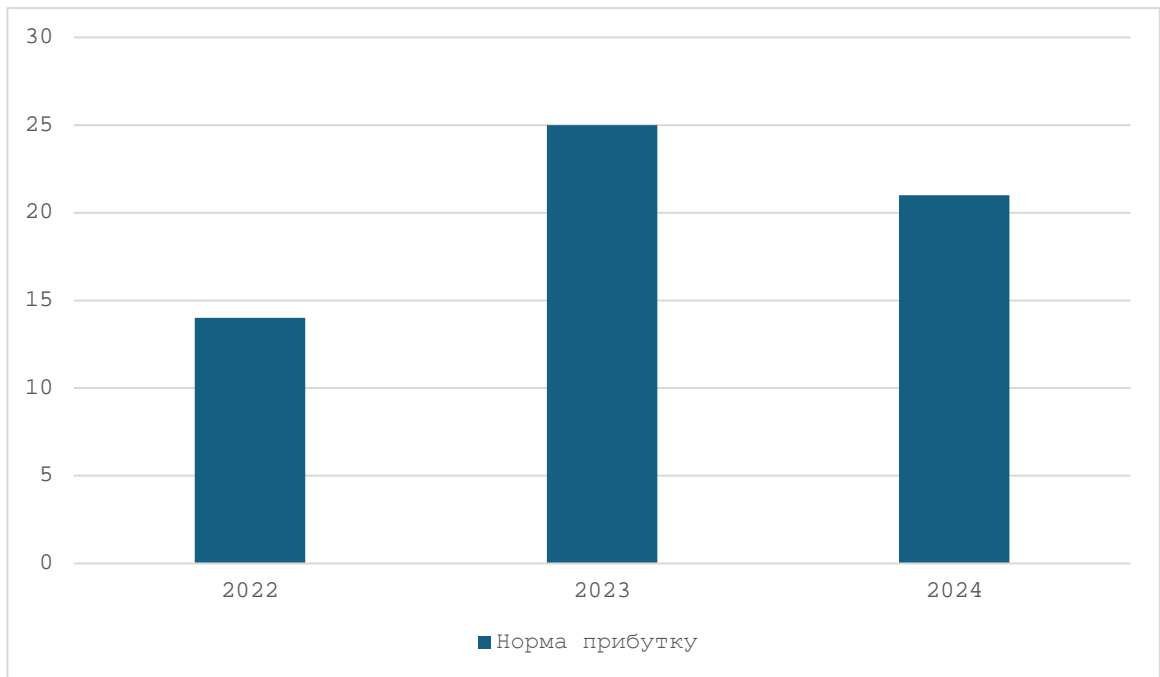

Рис. 2.14. Норма прибутку ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» в 2022-2024 роках

Дані про дохід компанії у 2022 році від сертифікаційних послуг за кожним стандартом наведено в Табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Дохід від сертифікаційних послуг по стандартам за 2022 рік, грн

Назва стандарту	Ціна за один сертифікат	Кількість виданих сертифікатів	Дохід
ISO 9001:2015	52500	235	12337500
ISO 14001:2015	63000	91	5733000
ISO 45001:2018	75600	60	4536000
ISO/IEC 27001:2023	84000	46	3864000
ISO 22000:2018	77500	217	16817500
ISCC	105000	75	7875000

З даної таблиці бачимо, що найбільший дохід від ISO 22000, ISO 9001. Ці напрямки є найактуальнішими і становили дохід у розмірі 16817500 грн та 12337500 грн.

Для візуалізації даних Табл. 2.9 побудовано діаграму Рис. 2.15.

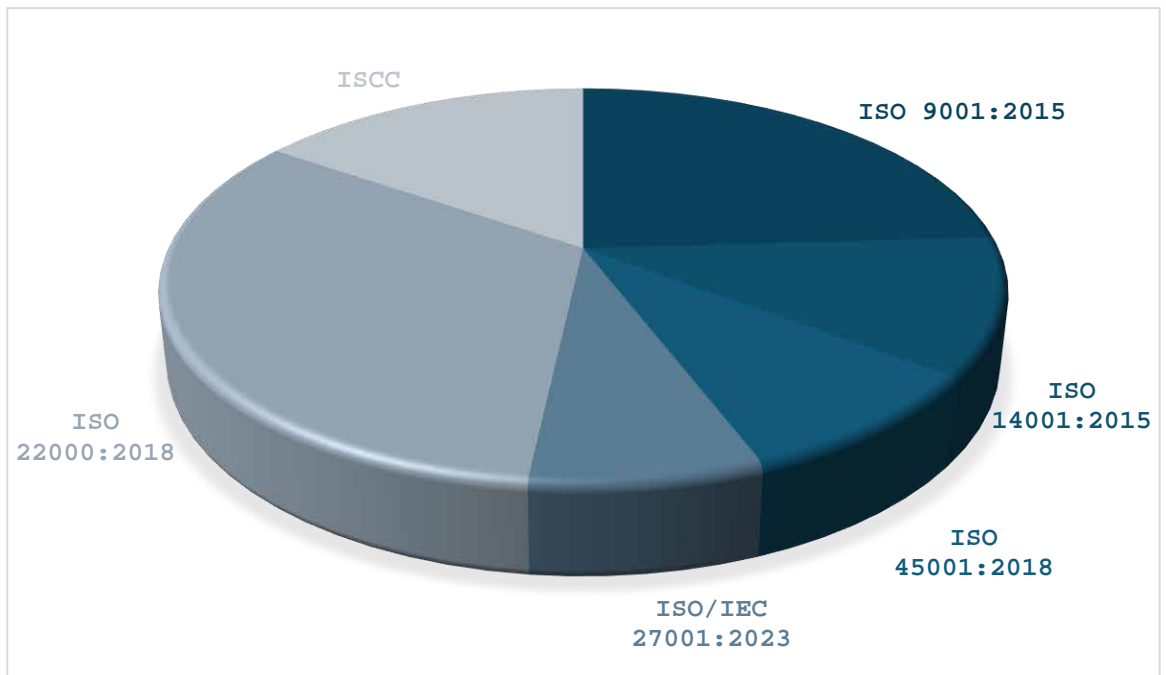

Рис.2.15. Дохід від сертифікаційних послуг по стандартам за 2022 рік, грн

Дані про дохід компанії у 2023 році від сертифікаційних послуг за кожним стандартом наведено в Табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Дохід від сертифікаційних послуг по стандартам за 2023 рік, грн

Назва стандарту	Ціна за один сертифікат	Кількість виданих сертифікатів	Дохід
ISO 9001:2015	57500	367	21102500
ISO 14001:2015	69000	123	8487000
ISO 45001:2018	82800	67	5547600
ISO/IEC 27001:2023	92000	38	3496000
ISO 22000:2018	85000	222	18870000
ISCC	115000	98	11270000

З даної таблиці бачимо, що найбільший дохід від ISO 22000, ISO 9001. Ці напрямки є найактуальнішими і становили дохід у розмірі 18870000 грн та 21102500 грн (Табл. 2.10). Для візуалізації даних Табл. 2.10 побудовано діаграму Рис. 2.16.

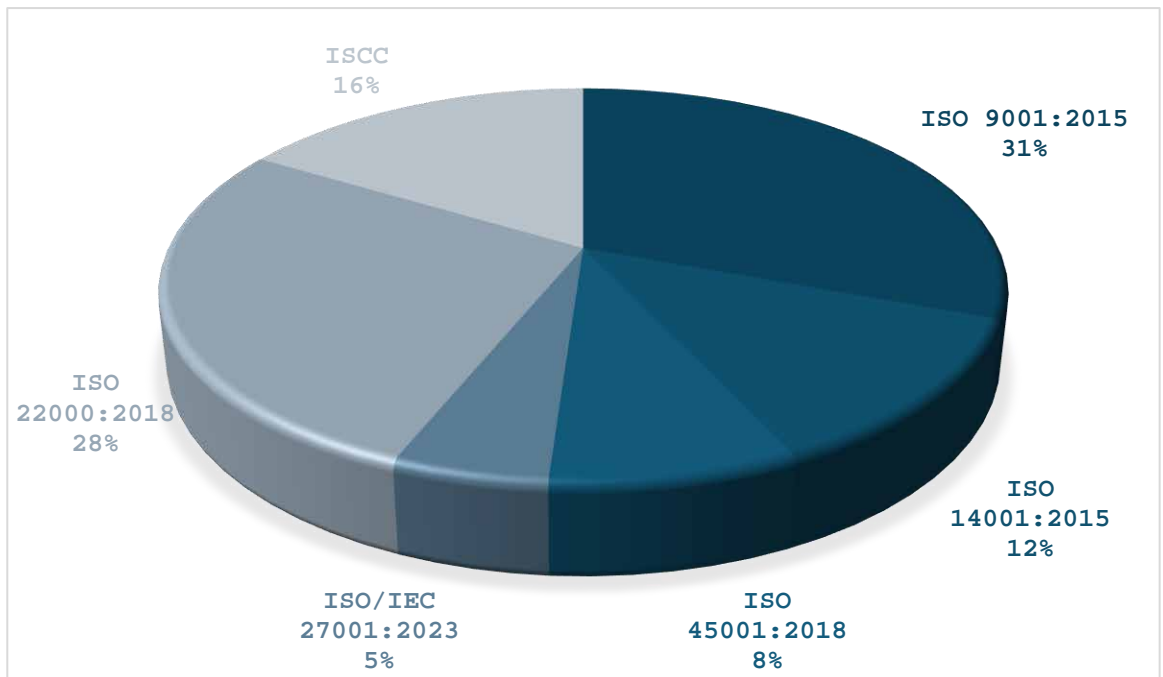

Рис. 2.16. Дохід від сертифікаційних послуг по стандартам за 2023 рік, грн
Дані про дохід компанії у 2024 році від сертифікаційних послуг за кожним стандартом наведено в Табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Дохід від сертифікаційних послуг по стандартам за 2024 рік, грн

Назва стандарту	Ціна за один сертифікат	Кількість виданих сертифікатів	Дохід
ISO 9001:2015	61250	756	46305000
ISO 14001:2015	73500	140	10290000
ISO 45001:2018	88200	75	6615000
ISO/IEC 27001:2023	98000	50	4900000
ISO 22000:2018	90500	260	23530000
ISCC	122500	110	13475000

З даної таблиці бачимо, що найбільший дохід від ISO 9001, ISO 22000. Напрямок ISO 9001 став затребуваним в зв'язку із прозорими закупівлями для підприємств, і щоб брати участь в тендерах та мати перевагу і однією з умов є сертифікат ISO 9001 (Табл. 2.11). Для візуалізації даних Табл. 2.11 побудовано діаграму Рис. 2.17.

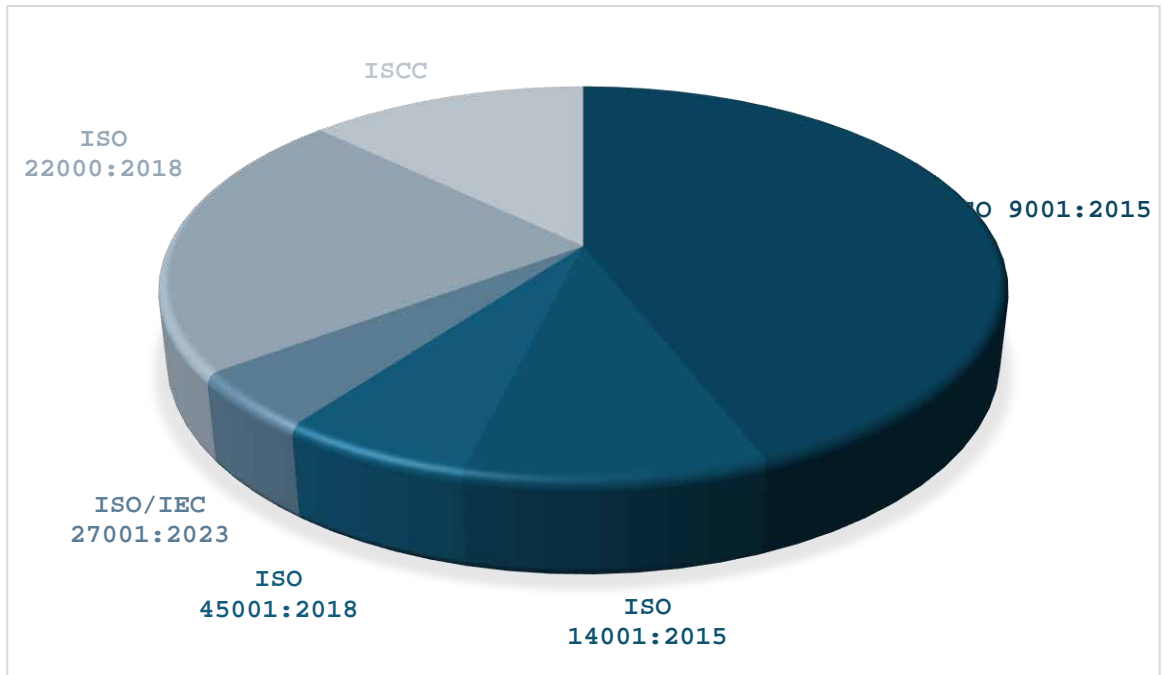

Рис. 2.17. Дохід від сертифікаційних послуг по стандартам за 2024 рік, грн

Динаміка загального доходу дохід ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» за 2022-2024 роки відображена в Табл.2.12.

Таблиця 2.12

Загальний дохід ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» в 2022-2024 роках, тис. грн

Рік	Загальний дохід
2022	51163
2023	68773
2024	105115

Загальний дохід ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна», демонструє стійке зростання протягом 2022-2024 років. У 2022 році він становив 51163 тис. грн, у 2023 році зріс до 68773 тис. грн (+34%), а у 2024 році досяг 105115 тис. грн (+53%). Така динаміка показує активне розширення діяльності компанії, збільшення кількості клієнтів та попиту на послуги міжнародної сертифікації. Зростання доходів є позитивним сигналом для фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства (Табл. 2.12). Для візуального сприйняття інформації була побудована діаграма Рис. 2.18.

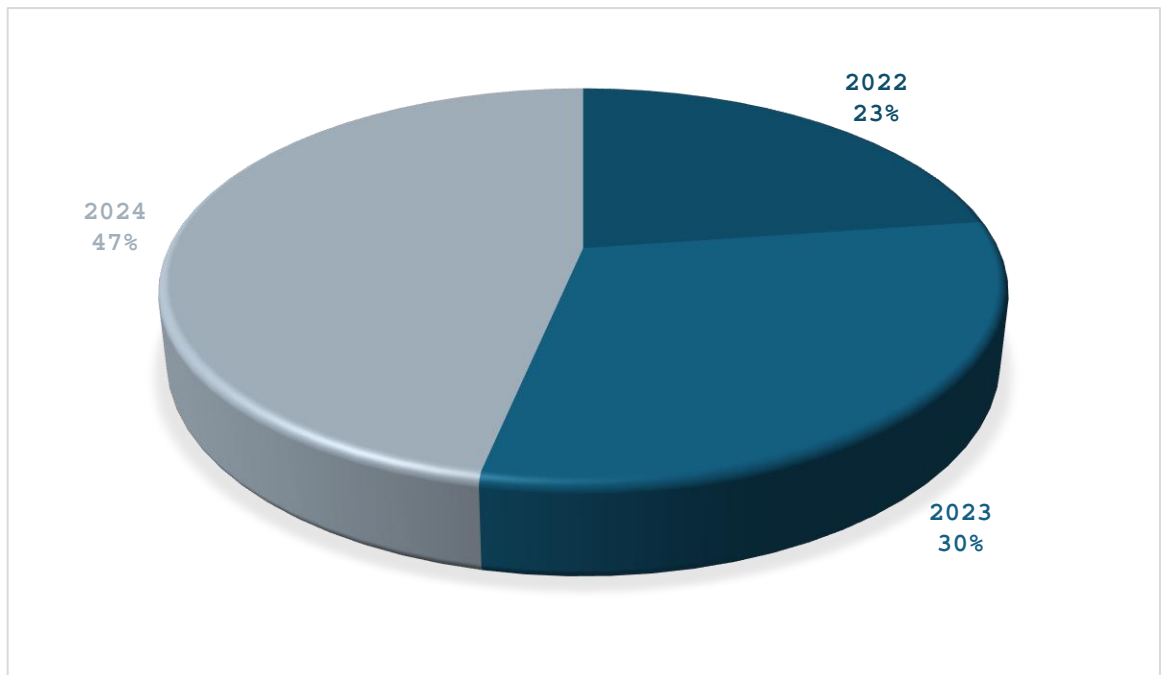

Рис. 2.18. Загальний дохід ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» в 2022-2024 роках, тис. грн

Для оцінки ефективності діяльності підприємства розглянемо динаміку фінансових результатів та показників рентабельності ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» за 2022-2024 роки Табл.2.13.

Таблиця 2.13

Динаміка фінансових результатів та рентабельності ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» за 2022-2024 рр.

Рік	Чистий дохід	Собівартість	Чистий прибуток	Рентабельність%
2022	51163	22772	4994	10
2023	68773	29927	14922	22
2024	105115	38833	16042	15

З таблиці видно, що чистий дохід зріс з 51263 тис. грн у 2022 році до 105115 тис. грн у 2024 році, що свідчить про активне розширення діяльності. Собівартість також збільшилася, але її темп зростання нижчий за темп зростання доходу, що позитивно впливає на прибуток. Видно що рівень рентабельності в 2024 році суттєво зменшився, це пов'язано із збільшенням витрат на інвестиції. Загалом компанія демонструє стабільну фінансову ефективність Табл.2.13.

Точка беззбитковості — це термін управління, що представляє певний рівень ділової активності, коли загальні витрати дорівнюють загальному доходу, і немає збитків. Це означає, що до цього моменту компанія змогла продати достатньо своїх товарів або послуг, щоб покрити свої витрати, але не отримує прибутку. Ця метрика популярна, тому що це важлива ознака, яка говорить, чи може бізнес отримувати прибуток і коли він почне це робити. Тому, якщо підприємства можуть визначити, де їхній обсяг продажів перетворюється на прибуткові витрати, така інформація є цінною, оскільки вона легко показує, скільки продажів потрібно зробити, щоб забезпечити прибутковість. Аналіз беззбитковості часто розглядається як важливий елемент процесу планування і прийняття рішень, який допомагає підприємствам визначити обсяг продукції, який необхідно продати, щоб покрити всі їхні витрати і досягти позиції, коли вони не отримують ніякого прибутку і не несуть ніяких збитків.

Знання точки беззбитковості є ключовим для встановлення досяжних цілей продажів, розробки ефективних цінових стратегій і оптимізації використання ресурсів. Це допомагає стартапам і іншим фірмам зрозуміти, що аналіз беззбитковості застосовується до всіх компаній у всіх галузях незалежно від розміру фірми. [23]

Розрахована точка беззбитковості продажу сертифікатів в ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» в Табл.2.14

$$T_{бз}(шт) = \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Середня ціна сертифікату} - \text{Змінні витрати на одиницю}} \quad (2.1)$$

Таблиця 2.14

Точка беззбитковості в ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна»

Рік	Собівартість	Кількість виданих сертифікатів	Постійні витрати	Змінні витрати	Середня ціна сертифікату	Точка беззбитковості (шт)
2022	22772	724	24118	31,45	76300	316
2023	29927	915	26376	32,71	83500	316
2024	38833	1391	34839	27,92	89000	391

Розрахунок точки беззбитковості показує, що у 2022 році підприємству необхідно було реалізувати мінімум 316 сертифікатів для покриття постійних

витрат, у 2023 також 316 сертифікатів, а у 2024 році – 391 сертифікат. Фактичні обсяги реалізації значно перевищують точку беззбитковості у 2024 році пояснюється збільшенням постійних витрат та середньої ціни сертифікату, що потребує нарощування обсягів реалізації для збереження рентабельності (Табл. 2.14).

На відображеному графіку Рис.2.19 візуально відображено динаміку між фактично проданими сертифікатами та точкою беззбитковості.

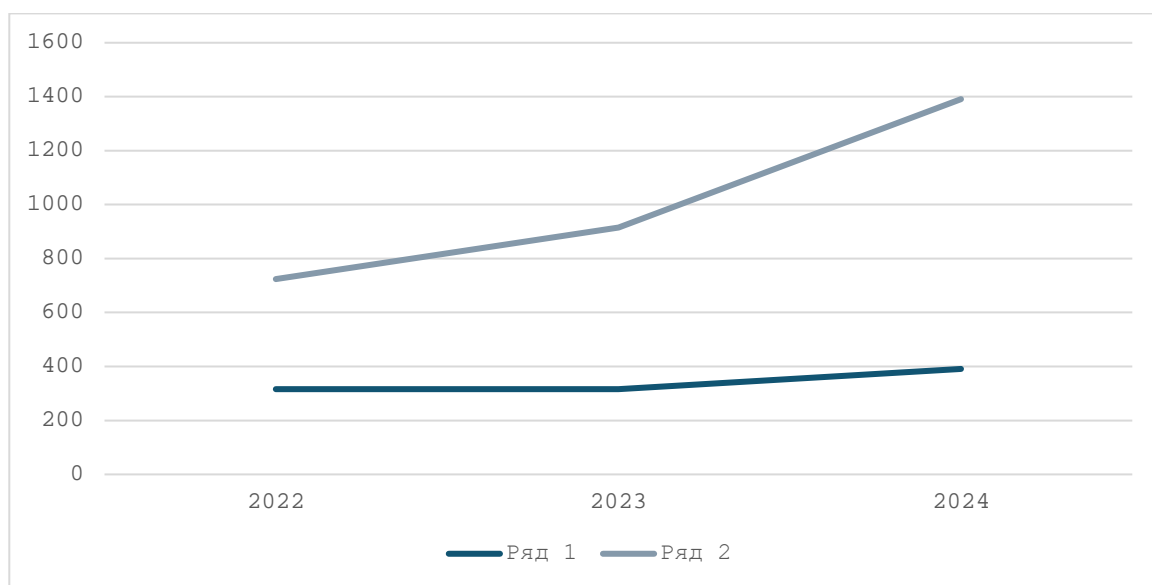

Рис. 2.19. Динаміка фактичної кількості продажів та точки беззбитковості у 2022-2024 роках

Як видно з лінійної діаграми, фактична кількість виданих сертифікатів у 2022-2024 роках значно перевищує, розраховану точку беззбитковості. Це свідчить про стабільну прибутковість та ефективне використання ресурсів.

2.3. Економічна ефективність впровадження стандартів

Ефективність виробництва являє собою комплексне відбиття кінцевих результатів використання засобів виробництва і робочої сили за певний проміжок часу.

Родовою ознакою ефективності (продуктивності) може слугувати необхідність досягнення мети виробничо-господарської діяльності підприємства з найменшими витратами суспільної праці або часу.

У кінцевому підсумку змістовне тлумачення ефективності (продуктивності) як економічної категорії визначається об'єктивно діючим законом економії робочого часу, що є утворювальною субстанцією багатства і мірою витрат, необхідних для його нагромадження. Саме тому підвищення ефективності виробництва (продуктивності системи виробництва і обслуговування) можна вважати конкретною формою проявлення цього закону [28].

В умовах розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств найважливішим елементом виробничого менеджменту взагалі і системи управління якістю зокрема є сертифікація продукції. Кожний вид товарів, який те чи інше підприємство хоче вигідно продати на світовому ринку, повинен мати сертифікат документ, що засвідчує високий рівень його якості, відповідність вимогам міжнародних стандартів ISO серії 9000.

Наявність сертифікату на відповідність вимогам стандартів ISO серії 9000 означає чітку відповідність всім обумовленим вимогам і може реалізуватись за встановленими цінами, так звана безсертифікатна продукція оцінюється на світовому ринку у 3-4 рази дешевше, тобто фактично реалізується за безцінь.

Сертифікація систем якості за вимогами стандартів ISO серії 9000 має принципове значення для країн, що завойовують міжнародний і європейський ринки, до яких належить і Україна. В Україні після прийняття стандартів ISO серії 9000 в якості національних почався процес побудови і сертифікації систем якості. Першим підприємством в Україні, на якому в 1994 р. була побудована і сертифікована система якості за вимогами міжнародного стандарту ISO серії 9001, був Новокраматорський машинобудівний завод (НКМЗ). Необхідність проведення сертифікації була викликана орієнтацією підприємства на швидке і якісне задоволення потреб споживача і значне збільшення у виробничій програмі частки експортних поставок у далеке зарубіжжя.

Отже, застосування сертифікації створює передумови для успішного розв'язання низки важливих соціальних й економічних проблем і завдань. Сертифікація спрямована на досягнення наступних цілей: захист споживачів від неякісних

товарів; сприяння споживачеві в раціональному виборі продукції; підтвердження показників якості продукції, які заявлені виробником.

Важливим економічним результатом сертифікації є більш повне задоволення потреб споживачів, зниження витрат споживання або витрат на продукцію, збільшення збуту і як наслідок, збільшення прибутку виробника й економія витрат споживача [29].

У конкурентних умовах завоювати відповідний сегмент ринку можна лише надавши потенційним споживачам достовірну інформацію про якість товару. Зважаючи на необхідність забезпечення споживача об'єктивною і достовірною інформацією про якість товарів та послуг, в сучасному суспільстві поширений такий вид контролю, як сертифікація.

Порядок проведення сертифікації продукції в загальному випадку передбачає:

- 1) подачу заявки на сертифікацію продукції через електронний кабінет в Орган сертифікації;
- 2) вибір схеми сертифікації;
- 3) розгляд заявки, аналіз представленої документації і ухвалення рішення за заявкою; 4) підготовка та підписання договорів;
- 4) відбір та ідентифікація зразків продукції для випробувань;
- 5) випробування продукції;
- 6) обстеження (якщо це передбачено схемою сертифікації);
- 7) аналіз результатів оцінювання, випробувань;
- 8) підготовка та видача сертифікатів відповідності (оформлення відмови), укладання ліцензійної угоди і занесення сертифікату відповідності до реєстру Органу;
- 9) технічний нагляд за виробництвом сертифікованої продукції.[30]

Для аналізу взаємозв'язку між доходами від сертифікаційних послуг та кількістю виданих сертифікатів розглянемо динаміку цих показників у Табл.2.15.

Таблиця 2.15

**Динаміка доходів і кількості сертифікатів виданих ТОВ «Бюро Верітас
Сертифікейшн» 2022-2024 рр.**

Рік	Дохід від сертифікації, тис. грн	Кількість сертифікатів	Середня вартість сертифікату, тис. грн
2022	51163	724	70
2023	68773	915	75
2024	105115	1391	75,5

З даної таблиці, видно, що з кожним роком ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн» демонструє зростання кількості сертифікатів та доходу, що підтверджує розширення ринку та попит на сертифікацію (Табл. 2.15).

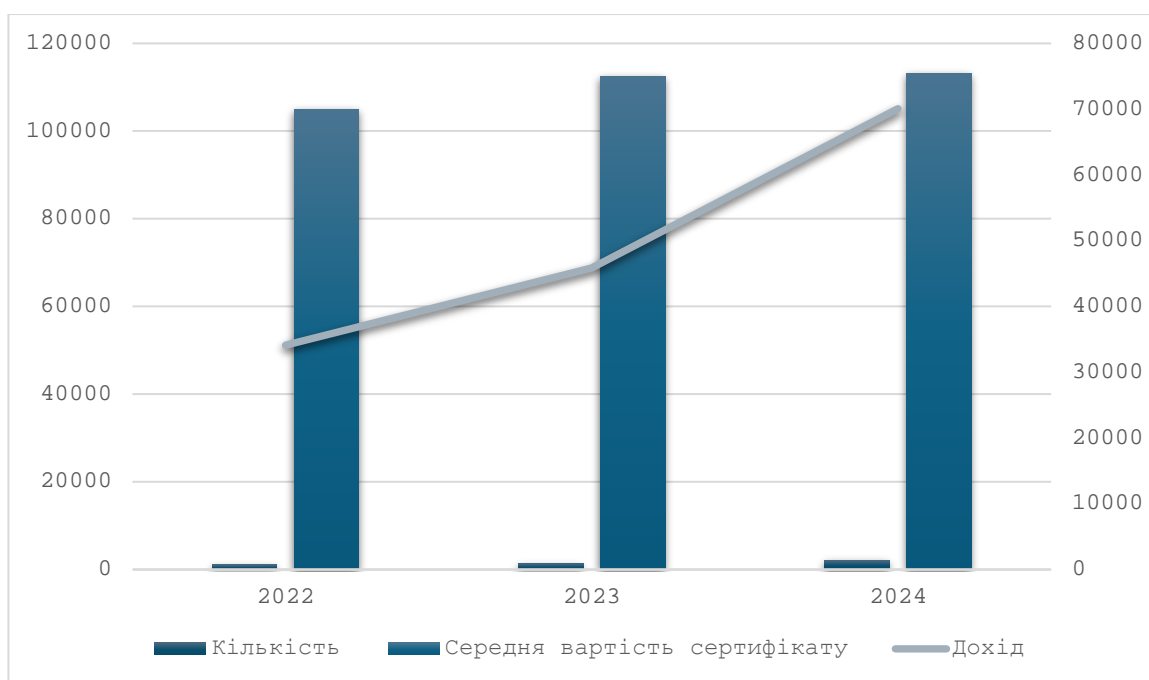

Рис. 2.20. Динаміка доходів і кількості сертифікатів виданих ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн» 2022-2024 роках

На рис. 2.20 представлено динаміку доходів від сертифікаційних послуг, кількості виданих сертифікатів та середньої вартості сертифікату.

Для оцінки ефективності роботи органу по сертифікації розглянемо показники продуктивності, зокрема кількість аудиторів, виданих сертифікатів та середнє навантаження на одного аудитора в Табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Продуктивність органу по сертифікації ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» 2022-2024 роки

Рік	К-ть аудиторів	Кількість сертифікатів	Сертифікатів на 1 аудитора
2022	42	724	17
2023	51	915	18
2024	57	1391	24

При дослідженні ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна», видно що штат аудиторів з кожним роком збільшується. В даній компанії найбільша інвестиція є саме в кваліфікований персонал, так як до аудиторів є ряд вимог, щодо кваліфікації, знання англійської мови, відповідної освіти. Щоб проводити аудит, аудитор має із середини розуміти процеси підприємства, і спроектувати вимоги стандартів до даного підприємства, щоб забезпечити відповідну перевірку і написати звіт.

Маржинальність - це фінансовий показник, який є різницею між собівартістю продукції та загальним виторгом. Маржинальність демонструє спроможність компанії отримувати прибуток. Поняття близьке за своїм змістом до рентабельності, адже воно показує, скільки гривень прибутку на кожен гривню витрат приносить бізнес [31].

Для оцінки динаміки розвитку компанії проаналізуємо темпи приросту ключових показників діяльності ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна», зокрема кількості сертифікатів, клієнтів та прибутку Табл. 2.17.

Таблиця 2.17

Темп приросту ключових показників в ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна», 2022-2024 роки

Показник	2022-2023 %	2023-2024%
Кількість сертифікатів	26,38%	52,02%
Кількість клієнтів	16,49%	46,61%
Прибуток	198,8%	7,51%

З даного аналізу у 2023 році порівняно з 2022 роком спостерігається, помірне зростання сертифікатів та клієнтів, та втричі збільшений прибуток. У 2024 році темп приросту сертифікатів склав 52% та 47% приріст клієнтів, проте

прибуток збільшився всього на 7%. Що може свідчити про зниження маржинальності при збільшенні обсягу робіт (Табл. 2.17).

Для візуальної демонстрації побудовано графік Рис. 2.21.

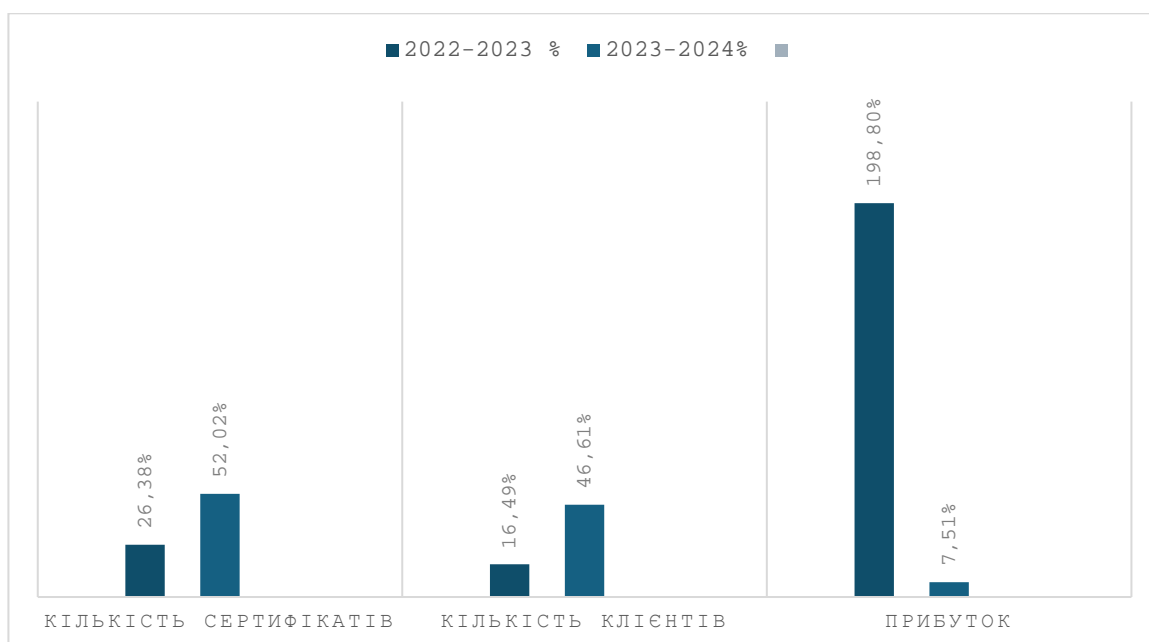

Рис. 2.21. Темп приросту ключових показників в ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна», 2022-2024 роки

Для ілюстрації практичного значення сертифікації наведено перелік найбільших клієнтів ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна» за різними галузями та ефекти від сертифікації Табл. 2.18.

Таблиця 2.18

Найбільші клієнти ТОВ «Бюро Верітас Сертифікейшн Україна»

№	Компанія	Стандарт	Галузь	Ефект від Сертифікації
1	ДНІПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД	ISO 9001:2015	Проектування, виробництво та реалізація конструкторських виробів та профільного сталевого прокату.	Підвищення якості продукції, оптимізація виробничих процесів, зростання довіри клієнтів
2	ЗОЛЯ, ПОЛІГРАФІЧНИЙ КОМБІНАТ	ISO 9001:2015	Проектування, розробка, виробництво, персоналізація та продаж документів, що посвідчують особу, усіх типів захищених документів. Виробництво та розробка картонно-паперової упаковки.	Забезпечення стабільності процесів, зниження браку, зміцнення репутації на ринку
3	КИЇВСЬКИЙ БРОНЕТАНКОВИЙ ЗАВОД	ISO 9001:2015	Виробництво та модернізація бронетехніки та її компонентів, вузлів та агрегатів.	Підвищення контролю якості, відповідність міжнародним вимогам, розширення експорту

Продовження Таблиці 2.18

4	КОКА-КОЛА БЕВЕРІДЖИЗ УКРАЇНА ЛІМІТЕД	ISO 9001:2015	Виробництво сиропів та напоїв від отримання сировини до зберігання та відвантаження готової продукції на внутрішньому складі. Виробництво CO ₂ , що використовується як харчовий інгредієнт. Виробництво пластикових преформ та пластикових пляшок для виробництва напоїв.	Підвищення безпечності продукції, оптимізація управління якістю
5	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	ISO 9001:2015	Автомобільне кредитування	Стандартизовані процеси обслуговування клієнтів, підвищення рівня довіри, зниження операційних ризиків.
6	НІБУЛОН СУДНОБУДІВНО-СУДНОРЕМОНТНИЙ ЗАВОД ТОВ	ISO 9001:2015	Будівництво, переобладнання, модернізація та ремонт суден.	Зниження витрат на переробку, розширення можливостей співпраці з міжнародними партнерами.
7	СТАРОКОСТЯНТИНІВСЬКИЙ ОЕЗ / ПРИДНІПРОВСЬКИЙ ОЕЗ/ КРОПИВНИЦЬКИЙ ОЕЗ (КЕРНЕЛ - ТРЕЙД)	ISSC	Сира олія ріпаку, сої, соняшника	Відкритий доступ до європейських ринків, підвищено екологічну відповідальність.
8	ВІННИЦЬКА ПТАХОФАБРИКА(МХП)	ISSC	Біогаз	Ефективність використання відходів, зниження викидів парникових газів.
9	ЮКОЙЛ СП	ISO 14001:2015	Розробка. Виробництво, упаковка та постачання продукції: промислові оливи, мастила, сервісні рідини, охолоджувальні рідини.	Зниження негативного впливу на довкілля, оптимізація управління відходами.
10	ПІВНІЧНИЙ ГРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИЙ КОМБІНАТ (СЕВГОК)	ISO 14001:2015	Відкритий видобуток залізистих кварцитів, їх переробка, виробництво залізородного концентрату	Зменшення екологічних ризиків, покращений контроль за викидами.
11	БАНКНОТНО-МОНЕТНИЙ ДВІР НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	ISO 14001:2015	Розробка та виробництво банкнот, цінних паперів, монет та державних нагород.	Оптимізація використання ресурсів, зниження впливу на довкілля, підвищення репутації.
12	КЕРНЕЛ-ТРЕЙД	ISO 45001:2018	Оптова торгівля сільськогосподарськими культурами та продуктами. Виробництво рослинних олій та кормів. Зберігання, вирощування сільськогосподарських культур	Підвищення рівня безпеки праці, зниження кількості виробничих травм.
13	КОБЛЕВО	ISO 22000:2018	Виробництво виноробної продукції: виноматеріали, вина ароматизовані виноградні вина, вермути, напої на основі виноградного вина.	Забезпечена безпечність харчових продуктів, підвищено контроль на всіх етапах виробництва.
14	ЖИТОМИРСЬКІ ЛАСОШІ	ISO 22000:2018	Розробка та виробництво цукерок, печива, крекерів, вафель, іриски, сухих сніданків та шоколаду.	Підвищено рівень харчової безпеки, зниження ризику забруднення продукції.
15	ГІАКЛАУД	ISO/IEC 27001:2022	Система управління конфіденційною інформацією, що застосовується як обробник персональних даних та контролер персональних даних для надання клієнтам послуг хмарних провайдерів	Забезпечення захисту персональних даних, зниження ризиків кіберзагроз.

Продовження Таблиці 2.18

16	МХП	ISO/IEC 27001:2022	Розробка і обслуговування інформаційних систем МХП та технічна підтримка для інформаційних систем	Стандартизовано процеси інформаційної безпеки, зниження ризику витоку даних.
17	Райффайзен Банк	ISO/IEC 27001:2022	Управління безпекою банківських послуг	Підвищено рівень захисту банківських операцій.

Примітка: 1 – дані наведено за звітністю Бюро Верітас Сертифікейшн; 2- В додатках Б до роботи, наведено приклади сертифікатів актуальних

Аналіз впливу сертифікації на підприємства різних галузей показав, що впровадження міжнародних стандартів сприяє комплексному підвищенню ефективності діяльності. Для виробничих компаній ключовими ефектами є оптимізація технологічних процесів, зниження браку, та розширення можливостей виходу на міжнародні ринки. У сфері харчової промисловості сертифікація забезпечує безпечність продукції та зміцнює довіру споживачів. Для фінансових установ та ІТ-компаній основним результатом є підвищення рівня інформаційної безпеки та зниження ризиків. Екологічні стандарти дозволяють підприємствам мінімізувати негативний вплив на довкілля та формувати позитивний імідж. Загалом сертифікація виступає стратегічним інструментом підвищення конкурентоспроможності та сталого розвитку бізнесу.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ РОЗШИРЕННЯ РИНКУ ПОСЛУГ ДЛЯ ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН УКРАЇНА»

3.1. Обґрунтування вибору нового напрямку послуг: СВАМ (Carbon Border Adjustment Mechanism)

Зміна клімату – це глобальна проблема, яка потребує глобальних рішень. Оскільки ЄС підвищує власні кліматичні амбіції, і доки в багатьох країнах, що не входять до ЄС, переважатиме менш суворі кліматична політика, існує ризик так званого «витоку вуглецю» [33].

Витік вуглецю відбувається, коли компанії, що базуються в ЄС, переносять вуглецеємне виробництво за кордон, до країн, де діє менш суворі кліматична політика, ніж у ЄС, або коли продукція ЄС замінюється більш вуглецевоємним імпортом.

СВАМ – це система підтвердження того, що за вбудовані викиди вуглецю, що утворюються під час виробництва певних товарів, імпортованих до ЄС, було сплачено певну ціну. Це гарантує, що:

- ціна вуглецю імпорту еквівалентна ціні вуглецю внутрішнього виробництва;
- кліматичні цілі ЄС не підриваються.

СВАМ розроблено таким чином, щоб бути сумісним з правилами СОТ.

Механізм коригування викидів вуглецю на кордоні (СВАМ) - це інструмент ЄС для встановлення справедливої ціни на викиди вуглецю під час виробництва вуглецемістких товарів, що ввозяться до ЄС, а також для заохочення чистішого промислового виробництва в країнах, що не входять до ЄС [33].

Європейський Союз став ініціатором СВАМ, але поступово аналогічні механізми почали запроваджувати й інші країни. Великобританія вже ухвалила рішення про запуск власного СВАМ. Подібний підхід планують застосувати Норвегія, Тайвань, Австралія, Канада, Південна Корея та інші партнери ЄС, оскільки розуміють, що без СВАМ їхні виробники втрачатимуть

конкуренцеспроможність, оскільки не витримають конкуренцію з імпортом, який постачатиметься із країн, де немає платежів за викиди CO₂ [32].

СВАМ застосовуватиметься у своєму остаточному режимі з 2026 року, з перехідним періодом з 2023 по 2025 рік. Це поступове впровадження узгоджується з поступовою відмовою від безкоштовних квот у рамках Системи торгівлі викидами ЄС (ETS) для підтримки декарбонізації промисловості ЄС.

Імпортери товарів з ЄС, на які поширюється дія СВАМ, зареєструються в національних органах, де вони також зможуть придбати сертифікати СВАМ. Ціна сертифікатів розраховуватиметься залежно від середньотижневої аукціонної ціни квот EU ETS, вираженої в євро/тонну викидів CO₂ [33].

Імпортери ЄС декларуватимуть викиди, що містяться в їхньому імпорті, та щороку здаватимуть відповідну кількість сертифікатів.

Якщо імпортери можуть довести, що ціна за вуглець вже була сплачена під час виробництва імпортованих товарів, відповідну суму можна відрахувати [33].

Паризька кліматична угода 2016 року передбачила встановлення Національновизначених внесків (НВВ). Відповідно до цієї угоди країни можуть встановлювати обсяг внеску на власний розсуд, тому країни з більш амбітними кліматичними цілями можуть стикатись з процесом переносу виробництва до території країн з менш амбітними цілями щодо скорочення викидів парникових газів (так зване перетікання), проте ці викиди можуть повертатись назад разом з імпортованими товарами. Таке перетікання виникає внаслідок різної вартості за тонну викидів парникових газів, яку вкладають у собівартість товарів виробники різних країн. Чим більш амбітними є кліматичні цілі країни, більше ціна однієї тони викидів, що прямо впливає на собівартість продукції. Для попередження процесу перетікання викидів парникових газів розвинені країни світу почали розробляти та впроваджувати прикордонні обмежувальні заходи щодо імпортованої продукції з високим вмістом вуглецю. Одним з перших масштабних механізмів вирівнювання став СВАМ. Втім впровадження аналогічних механізмів вже активно дискутується усіма країнами G7, і поява

подібних механізмів у більшості розвинених країн світу є питання найближчих років [34].

Україна в цій ситуації стикається з великими ризиками спаду економічної активності, оскільки згідно зі СВМ імпорттер матиме обов'язок компенсувати різницю ціни внутрішніх викидів парникових газів імпортованих товарів у разі, якщо ціна за тонну викидів у країні походження товарів є меншою за ціну у Європейській системі торгівлі квотами на викиди. Сьогодні ціна викидів CO₂ в Україні встановлена екологічним податком і становить 30 гривень за тонну, в той час як в Європейській системі торгівлі парниковими газами ціна перевищує 1500 гривень за тонну. Тому застосування СВМ, та аналогічних до нього механізмів, призведе до істотного зростання ціни експортних товарів, що автоматично зробить їх неконкурентоспроможними на зовнішніх ринках і відповідно скоротяться валютні надходження, збільшиться сальдо платіжного балансу, що у свою чергу ослабить курс гривні та комплексно погіршить макрофінансову ситуацію в Україні [34].

Цілями введення в дію СВМ є:

- 1) сприяння досягненню кліматичної нейтральності Європейського континенту;
- 2) запобігання перетіканню парникових газів для забезпечення ефективності кліматичної політики ЄС;
- 3) вплив на поведінку третіх країн;
- 4) надати стимул для країн-партнерів ЄС щодо зменшення викидів парникових газів;
- 5) стимулювати такі країни до адаптації їхньої кліматичної політики до стандартів ЄС;
- 6) створення додаткових можливостей для мобілізації зелених фінансів.

За критерієм вартості товарів, що підпадають під дію СВМ, за підсумками 2019 року Україна знаходиться на п'ятому місці серед імпортерів ЄС після Росії, Туреччини, Китаю та Британії. У 2019 році Україна експортувала до

ЄС 3336099 тон заліза та сталі (2 місце серед імпортерів ЄС), 408889 тон добрив (5 місце серед імпортерів ЄС), 571052 тон цементу (2 місце серед імпортерів ЄС). За підрахунками UNTCAD, якщо ціна за тону викидів CO₂ становитиме 44 долари США, вартість українських товарів на ринку ЄС може змінитись

- алюмінію має зрости на 5.3%; (1.8 млн. доларів США на рік);
- металу та сталі має зрости на 9.2%;(209.9 млн. доларів США на рік);
- цементу має зрости на 18,7% (4.6 млн. доларів США на рік);
- добрив має зрости на 10,8% (7.6 млн. доларів США на рік)
- електроенергії має зрости на 15,6% (53.7 млн. доларів США на рік).

У разі зростання ціни за тону викидів CO₂ до 88 доларів США, приріст вартості українських товарів буде пропорційним у 2 рази. (Розрахунки на основі UNTCAD A Euro- pean Union Carbon Border Adjustment Mechanism: Implications for developing countries)[34]

При дослідженні даного питання, було доцільно використати метод SWOT-аналізу, щоб проаналізувати всебічно даний напрямок та його релевантність для України Рис. 3.1.

SWOT АНАЛІЗ РИНКУ СВМ В УКРАЇНІ

<p>Сильні сторони (Strengths)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Висока актуальність через вимоги ЄС • Наявність експортерів у секторах металургії, цементу, добрив • Можливість отримання гранті вна декарбонізацію 	<p>Слабкі сторони (Weaknesses)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Низька обізнаність бізнесу • Відсутність стандартизованих методик в Україні • Висока вартість впровадження систем моніторингу
<p>Можливості (Opportunities)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Зростання попиту на 2026 рік • Розширення послуг сталого розвитку 	<p>Загрози (Threats)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Затримка імплементації законодавства • Військові дії • Можлива поява конкурентів з ЄС

Рис. 3.1. SWOT аналіз ринку СВМ в Україні.

З огляду на впровадження механізму СВМ в Європейському Союзі, українські компанії демонструють зростаючий інтерес до послуг, пов'язаних із

декарбонізацією та управлінням вуглецевими викидами. У табл.3.1 наведено реальний попит підприємств різних галузей на послуги СВАМ.

Таблиця 3.1

Реальний попит компаній в Україні на послуги СВАМ

Галузь	Компанія	Очікувані послуги	Потенційний обсяг ринку, тис. євро
Металургія	АрселорМіттал Кривий Ріг, Метінвест	Аудит вуглецевого сліду, звітність СВАМ, консультації з декарбонізації	500 – 1000/рік
Цемент	Кривий Рік Цемент, Дукеркоф Цемент Україна	Розрахунок викидів, впровадження систем моніторингу, навчання персоналу	200-400/рік
Добрива	Остхем, Укрхімтрансміак	Звітність для експорту	150-300/рік
Електроенергія	ДТЕКИ	Моніторинг викидів, стратегія декарбонізації	100-200/рік

Проаналізувавши, ринок України, виділила Компанії, яким може бути цікавий даний напрямок. Проте найбільшою загрозою даного напрямку є війна в Україні, так як в зв'язку з нею може бути відтермінування даного питання законодавством України, та спрощені вимоги до нас (Табл. 3.1).

3.2. Бізнес – проект впровадження послуг СВАМ

В сучасних умовах орієнтації України на Європейський Союз та його ринок, досліджується механізм вуглецевого коригування на кордоні (СВАМ). З 2026 року українські експортери стикнуться з новим викликом під назвою СВАМ. Вимоги щодо обліку та звітності викидів парникових газів. З 2027 року започаткується обов'язкове придбання СВАМ-сертифікатів для експорту до ЄС, що суттєво збільшить фінансове навантаження на підприємства. Для ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС Україна» це відкриває перспективи розширення ринку послуг за рахунок впровадження нового напрямку.

Мета проекту – забезпечити українські компанії комплексними рішеннями для відповідності вимогам СВAM, включаючи:

- Аудит вуглецевого сліду;
- Підготовка звітності для ЄС;
- Розробка стратегій декарбонізації;
- Супровід при отриманні грантів.

Проаналізуємо прогноз попиту українськими компаніями за даним напрямком:

$$N_t = N_0 \times (1 + g)^t \quad (3.1)$$

де:

N_t - кількість компаній у році t ,

N_0 – стартове значення (10),

g – темп зростання – 30%.

Для оцінки перспектив розвитку ринку проаналізуємо прогноз попиту українських компаній на послуги СВAM у 2025-2030 роках, що відображає очікуване зростання кількості підприємств, яким знадобляться ці послуги табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Прогноз попиту на СВAM-послуги, 2025-2030 роки

Рік	Кількість компаній
2025	10
2026	13
2027	17
2028	22
2029	29
2030	37

Даний прогноз показує поступове зростання кількості компаній, яким знадобляться послуги СВAM від 10 до 37 компаній за 5 років. Це свідчить про стабільне розширення ринку, що обумовлено законодавчими вимогами ЄС та тиском на експортерів (Табл. 3.2).

Для наочної візуалізації побудовано графік Рис. 3.2.

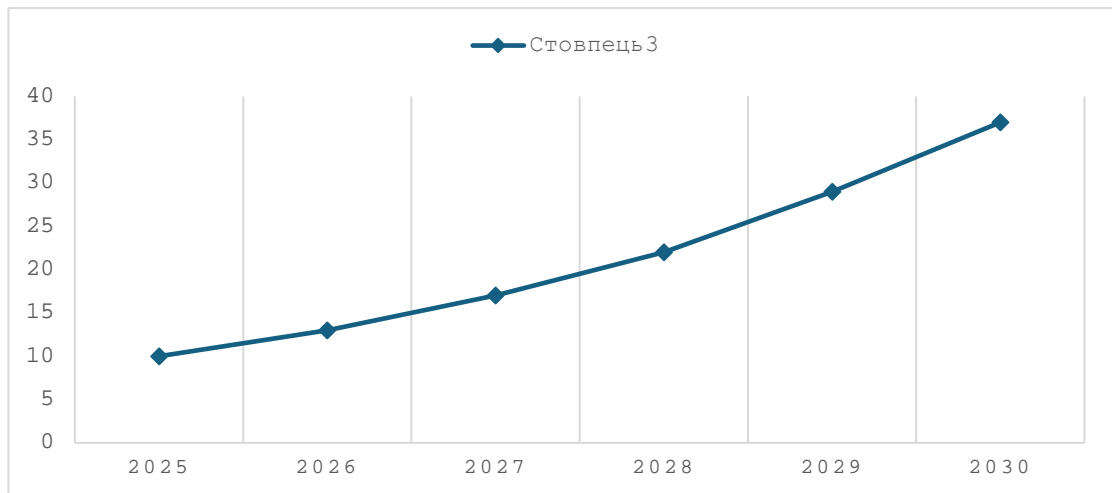

Рис. 3.2. Прогноз попиту на СВAM українськими підприємствами 2025-2030 роки

Прорахунок доходу є одним із найважливіших важелів. Розрахунок відбувався за формулою:

$$\text{Дохід}_t = N_t \times P \quad (3.2)$$

Де $P = 300\,000$ грн – середня ціна послуги. розглогнозянемо пр

Для оцінки фінансових перспектив ринку розглянуто прогноз доходів від надання послуг СВAM у 2025 – 2030 роках, що базується на очікуваному зростанні кількості компаній-замовників табл.3.3.

Таблиця 3.3

Прогноз доходів від СВAM – послуг, 2025-2030 роки

Рік	Кількість компаній	Дохід, тис. грн
2025	10	3000
2026	13	3900
2027	17	5100
2028	22	6600
2029	29	8700
2030	37	11100

Очікуваний дохід від надання послуг СВAM зростає пропорційно попиту з 3 млн. грн до 11 млн. грн. Це підтверджує економічну ефективність проекту та потенціал для довгострокового розвитку(Табл.3.3).

Для візуального відображення таблиці 3.3 побудовано графік Рис.3.3.

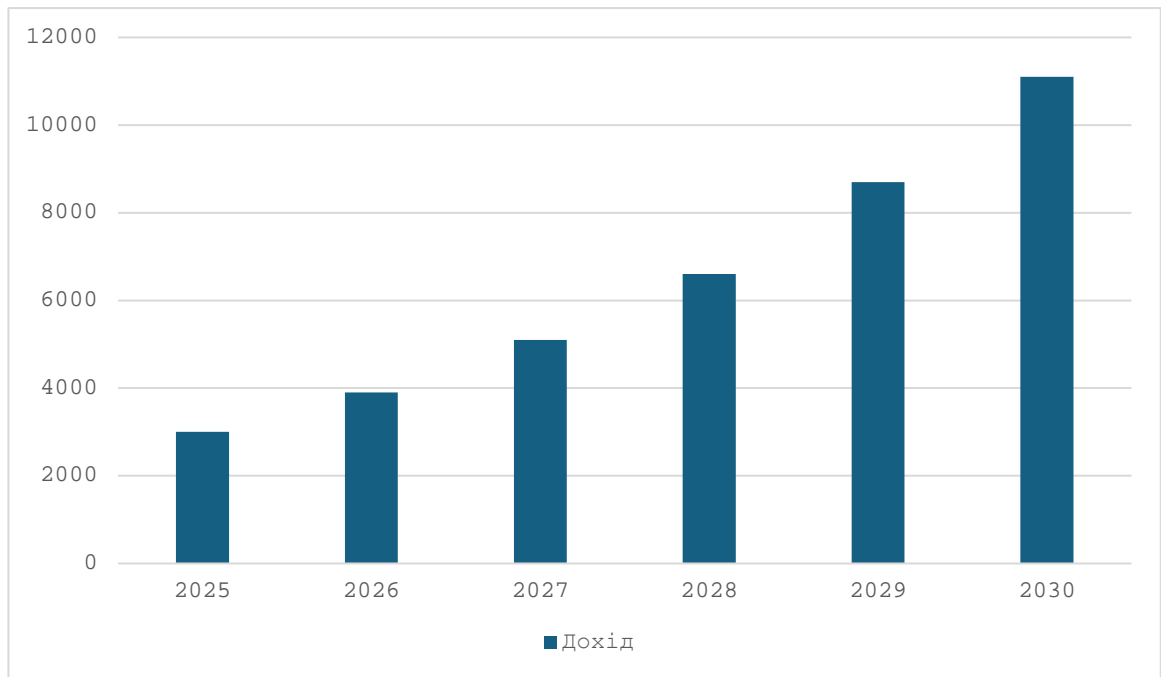

Рис. 3.3. Динаміка прогнозу доходів від послуг СВАМ 2025-2030 роки

Для оцінки економічної доцільності впровадження проекту СВАМ розглянуто ключові фінансові показники, що характеризують його ефективність, а саме чисту приведену вартість, внутрішню норму рентабельності, рентабельність інвестицій та точку беззбитковості табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Ключові фінансові показники проекту СВАМ

Показник	Значення
NPV	21708834 грн
IRR	3030,03%
ROI	38 300%
Точка беззбитковості	0,33 компанії

Значення NPV 21,7 млн. грн свідчить про високу прибутковість проекту, приставці дисконту 15%. IRR 3030,03% демонструє надзвичайно високий рівень рентабельності через мінімальні стартові витрати. ROI 38300% підтверджує ефективність інвестицій. Точка беззбитковості 0,33, свідчить, що проект окупиться після першого ж клієнта (табл. 3.4).

Net Present Value (NPV, чиста поточна вартість або чистий дисконтований дохід) - показник, що показує різницю між теперішньою вартістю вихідних

грошових потоків (витрати на реалізацію проекту) і вхідних надходжень (віддача від цих витрат) за певний проміжок часу.

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \quad (3.3)$$

CF_t - cash flow, грошовий вхідний чи вихідний потік за період t ,

R - ставка дисконтування або прибутковість, яка може бути зароблена при альтернативному вкладенні коштів,

t - номер періоду часу,

n - кількість періодів [34].

NPV може приймати позитивні та негативні значення. Позитивне значення NPV показує, що ваш проект має дохідність вищу ніж альтернатива. Негативне значення відповідно говорить про нижчу прибутковість.

В якості альтернативи часто розглядають дохід від банківських депозитів, цінних паперів з фіксованим доходом або від вкладень в акції.

Іноді за ставку дисконтування приймають прогнозний рівень інфляції. В такому випадку позитивний NPV говорить про те, що рентабельність ваших вкладень вище інфляції [34].

Internal Return of Rate (IRR, внутрішня норма прибутковості) - показник, що показує прибутковість майбутніх інвестицій. Фактично є ставкою дисконтування, застосування якої перетворює NPV в нуль.

$$0 = NPV = \sum_{t=0}^n \frac{CF_t}{(1+IRR)^t} \quad (3.4)$$

Як бачимо — рівняння ідентично формулі для NPV, за умови що цей показник прирівняний до нуля.

IRR показує річний відсоток прибутковості, яку повинен принести проект. Чим вище IRR, тим привабливішою виглядає інвестиція. [34]

Return on Investments (ROI, рентабельність інвестицій) - індикатор ефективності, співвідношення прибутку або збитку від реалізації проекту стосовно витрат на реалізацію.

$$ROI = \frac{CVI - CI}{CI} \quad (3.5)$$

CVI - Current Value of Investment, поточна вартість інвестиції,

CI - Cost of Investment, витрати на інвестиції.

ROI зазвичай вимірюється у відсотках. Поточна вартість показує суму, яка може бути отримана від продажу об'єкта вкладень коштів. Негативне значення цієї метрики означає, що проект збитковий.[34]

Розрахуємо NPV:

$$NPV = \frac{-100000}{(1+0,15)^0} + \frac{3000000}{(1+0,15)^1} + \frac{3900000}{(1+0,15)^2} + \frac{5100000}{(1+0,15)^4} + \frac{8700000}{(1+0,15)^5} + \frac{11100000}{(1+0,15)^6}$$

$$NPV = 21708834 \text{ грн}$$

$$IRR = 3030,03\%$$

$$CVI = 38400000, CI = 100000$$

$$ROI = \frac{38400000 - 100000}{100000} \times 100\% = 38300\%$$

Точка беззбитковості:

$$Q_{be} = \frac{\text{Інвестиції}}{\text{Ціна Послуги}} \quad (3.6)$$

$$Q_{be} = \frac{100000}{300000} = 0,33$$

Проект має надзвичайно високі показники ефективності: $NPV > 21$ млн. грн, $ROI > 38\,000\%$ окупність з першого клієнта.

Кореляційний аналіз:

Коефіцієнт кореляції (r) = 1,0

Кореляція між витратами на СВМ (X) та попитом на послуги (Y) розрахована за формулою Пірсона:

$$r = \frac{\sum(X_i - X)(Y_i - Y)}{\sqrt{\sum(X_i - X)^2 * \sum(Y_i - Y)^2}} \quad (3.7)$$

де:

X_i - витрати на СВМ для року i ,

Y_i – кількість компаній (попит),

X, Y – середні значення X та Y.

$$X = \frac{500000000 + 650000000 + 850000000 + 1100000000 + 1450000000 + 1850000000}{6} = 10666667$$

$$Y = \frac{10+13+17+22+29+37}{6} = 21.33$$

$$r = \frac{2.06 \cdot 10^{10}}{\sqrt{1.66 \cdot 10^{18} \cdot 652.67}} = 1.0$$

Порахований коефіцієнт кореляції свідчить про ідеальну залежність між витратами та попитом на послуги СВМ. Зі збільшенням фінансового навантаження на компанії зростає їхня потреба у даних послугах.

Отже, даний аналіз проекту ринку послуг СВМ в Україні, є економічно обґрунтованим і доцільним з високими перспективами. Прогноз попиту на фінансові розрахунки підтверджують високу рентабельність проекту, швидку окупність, та потенціал для розвитку.

3.3. Рекомендації щодо розширення спектру послуг на перспективу

Аналізуючи, глобальні тенденції, вимоги для експортерів та імпортерів в ЄС ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна» має можливості для розширення ринку, вивчаючи нові стандарти, напрямки, що дозволить забезпечити додаткові джерела доходу.

Я би могла запропонувати підприємству ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН УКРАЇНА» звернути увагу на напрямки, які є важливими в умовах воєнних ризиків та нестабільності ринку багато компаній стикаються із ймовірністю переривання бізнес-процесів.

Стандарт ISO 22301 Система управління безперервністю бізнесу передбачає :

- Аналіз ринку і його вплив на бізнес;
- Розробка планів реагування на форс-мажорні ситуації;
- Впровадження процедур резервного відновлення;
- Вдосконалення плану безперервності.

Цільовою аудиторією для цього стандарту можуть бути енергетичні компанії, банки, логістика, портова діяльність, військове виробництво.

SA8000 Стандарт соціальної відповідальності – стандартом пов'язаний із дотриманням прав працівників, етичні норми та соціальна відповідальність. Можна сказати, що це стандарт на відповідність принципам гідної праці.

За вимогами стандарту у компаніях має бути заборонена дитяча, та примусова праця, забезпечення безпечних умов праці, особливо під час війни, справедлива та вчасна оплата праці, контроль соціальних аспектів.

Цільова аудиторія може бути не великою, може бути цікаво компаніям, які хочуть співпрацювати із ЄС та США та для компаній, що бажають отримати гранти.

Варто зазначити, що в умовах військового стану, попит на стандарти безпеки, антикризові стратегії та інформаційну безпеку зростатиме. Україна має всі можливості розвивати військову сферу, в тому числі працювати над стандартами відповідності НАТО (AQAP), аудит постачальників для оборонних контрактів, щоб мати першочергову зброю, забезпеченість ресурсами та експортувати за кордон, так як вартість експорту з України нижче рівня ЄС.

В сучасних умовах і швидких змінах ринку навчання персоналу постає одним із ключових питань. Окрім впровадження нових стандартів, компанія може реалізувати заходи з комплексного підходу до розширення ринку послуг. Розширення навчальних програм, а саме навчання аудиторів, підвищення кваліфікації, ознайомчі курси для менеджерів посприяють компетентній роботі та знанням ринку досконало. Інтерактивні воркшопи та бізнес-ігри допоможуть працівникам формувати командну роботу та навички управління ризиками. Це підвищить ефективність внутрішніх процесів.

Всі галузі стрімко розвиваються і на разі є актуальним творення онлайн-платформи для навчання клієнтів та аудиторів, проведення вебінарів, курсів чи воркшопів. Це буде дуже зручним для студентів та по сучасному.

Також, як досвід враховуючи, що філії компанії знаходяться в 90 – то країнах світу, можна застосовувати обмін працівниками, для обміну досвідом, отримання нової інформації. Це допоможе налагоджувати роботу між країнами з різних країн, можливо запровадження спільних проектів, що буде сприяти розширенню ринків один одного.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Магістерська кваліфікаційна робота присвячена дослідженню економічної ефективності впровадження міжнародних стандартів сертифікації для українських підприємств та визначенню перспективи розвитку ринків сертифікації.

1. Розглянуто сутність сертифікації та її важливість і забезпеченні конкурентоспроможності підприємств. Доведено, що сертифікація за стандартами ISO 9001, ISO 14001, ISO 45001 є ключовим інструментом інтеграції українських компаній у глобальні ланцюги постачання.

2. Встановлено, що сертифікація набрала свою популярність через війну, так як до 2022 року український ринок був спрямований на ринки Росії, Білорусії де немає вимог. Із 2022 року в зв'язку із повномасштабним вторгненням набуло актуальності, сертифікуватися, для виходу на ринок ЄС.

3. Теоретичний аналіз показав, що впровадження міжнародних стандартів впливає на: підвищення довіри з боку партнерів та споживачів; зниженню операційних ризиків; оптимізації бізнес-процесів. Дослідження світового досвіду підтвердило, що сертифікація є необхідною умовою для виходу на ринки США та ЄС.

4. Аналіз ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна» показав стійке зростання попиту на сертифікаційні послуги. Проаналізувавши загальний дохід збільшився протягом 2022-2024 років. У 2022 році він становив 51163 тис. грн, у 2023 році зріс до 68773 тис. грн (+34%), а у 2024 році досяг 105115 тис. грн (+53%). З цього маємо висновок, що попит на сертифікацію зростає з кожним роком, українські підприємства шукають, методи бути конкурентоспроможними. Економічні розрахунки підтвердили, що сертифікація допомагає отримати доступ до нових ринків, брати участь в тендерах.

5. Проведений SWOT-аналіз підприємства показав, сильні, слабкі сторони, можливості та загрози. Найбільш критичним ресурсом для компанії є людський капітал, адже послуги із сертифікації надають аудитори. Вони повинні

відповідати вимогам компетентності, володіти англійською мовою, проходити постійні навчання та мати досвід роботи у галузях, на яких проводять аудити.

6. Аналіз структури доходів показав, що найбільший прибуток компанія отримує від стандартів ISO 9001 та ISO 22000. Тому що, ці стандарти є базовими для експорту продукції.

7. Обґрунтовано перспективи розширення ринку послуг. Запропоновано вивчення нового напрямку СВМ, що відповідає сучасним екологічним вимогам ЄС та сприятиме адаптації українських підприємств. Прорахований аналіз підтвердив економічну вигоду та потенціал цього напрямку.

8. Новизна даної роботи полягає в тому, що була проведе комплексна оцінка економічної ефективності сертифікації в умовах війни та адаптації бізнесів до різких змін.

9. В роботі запропоновано для ТОВ «БЮРО ВЕРІТАС СЕРТИФІКЕЙШН Україна»: розширювати перелік послуг сертифікацій; залучати молодих працівників для навчання, стажування та обмін досвідом; проводити навчання для працівників англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Орган сертифікації Державного науково-дослідного інституту технологій кібербезпеки та захисту інформації / Розділ «Сертифікація продукції, процесів та послуг» електронна версія URL: <https://cab.csi.cip.gov.ua/uk/pages/organ-z-sertifikaciyi-produkciyi>
2. Вимоги до стандарту Системи Управління Якістю ISO 9001:2015, ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT): електронна версія URL: <https://ontu.edu.ua/download/pubinfo/dcc/standard-ISO-9001-2015-ua.pdf>
3. Вимоги до стандарту Системи Екологічного Управління ISO 14001:2015, ДСТУ ISO 14001:2015 (ISO 14001:2015, IDT) : електронна версія URL: https://quality.nuph.edu.ua/wpcontent/uploads/2018/10/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3-ISO_14001-2015-.pdf
4. Вимоги до стандарту Системи Управління Охороною Праці та Безпекою Персоналу ISO 45001:2019, ДСТУ ISO 45001:2019 (ISO 45001:2018, IDT): електронна версія URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=88004
5. Вимоги до стандарту Системи Управління Інформаційною Безпекою ISO/IEC 27001:2023, ДСТУ ISO/IEC 27001:2023 (ISO/IEC 27001:2022, IDT): електронна версія URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/docpage.html?id_doc=104398
6. Вимоги до стандарту Системи Керування Безпечністю Харчових Продуктів ISO 22000:2018, ДСТУ ISO 22000:2019 (ISO 22000:2018, IDT): електронна версія URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_22000_2019.pdf
7. Вимоги до Стандарту ISCC – International Sustainability and Carbon Certification : електронна версія URL: <https://organicstandard.ua/blog/iscc-a-brief-summary>
8. Global standards for trusted goods and services: електронна версія : електронна версія URL: <https://www.iso.org/home.html>

9. ЕНЦИКЛОПЕДІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ : електронна версія URL: <https://esu.com.ua/article-18769>
10. Закриття ФОПів в Україні зросло на 54 %, а компаній – на 15 % / Команда YC.Market: електронна версія URL: <https://blog.youcontrol.market/zakrittia-fopiv-v-ukrayini-zroslo-na-54-a-kompanii-na-15> - по цьому прикладу обробити іншу літературу
11. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 20. частина 3. 2018. С.174-177.
12. Синергетичні ефекти від інтеграції систем управління : електронна версія URL: <https://iso-certify.com/ua/publikatsii/intehratsiya-system-upravlinnya-synerhiya-mizh-iso-9001-iso-14001-ta-iso-45001/>
13. Стандарти ISO 9000: Якість як принцип та основа довіри між виробником та споживачем: електронна версія URL: <https://ir.nmu.org.ua/server/api/core/bitstreams/34748080-0355-4ed6-a4de-ef1165313491/content>
14. Total quality management (TQM) / Під редакцією Глудкіна – базові знання, 2019. С.3-5.
15. ISCC: сертифікація підприємств по виробництву біогазу та біометану: електронна версія URL: https://certification.ua/iscc_is_a_certification_of_biogas_and_biomethane_production_facilities
16. International Sustainability and Carbon Certification (ISCC EU, ISCC PLUS): електронна версія URL: <https://organicstandard.ua/standards/iscc-standard>
17. Міжнародні підприємства: вплив стандартизації на конкурентоспроможність: електронна версія URL: <https://www.emerald.com/md/article-abstract/doi/10.1108/MD-11-2024-2543/1299684/International-enterprises-influence-of?redirectedFrom=fulltext>
18. Analysis of Export Competitiveness of Agri-Food Products at the EU-27 Level through the Perspective of Technical Complexity: електронна версія URL:

<https://www.wisdomlib.org/uploads/journals/mdpi-sust/2024-volume-16-issue-13--2071-1050-16-13-5807-.pdf>

19. Історії успіху того, як сертифікація ISO 9001 трансформувала глобальні організації: електронна версія URL: <https://www.ibeci.com/post/success-stories-of-how-iso-9001-certification-transformed-global-organizations>

20. Bureau Veritas / Загальна інформація: електронна версія URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Bureau_Veritas

21. Bureau Veritas about us / Історія, про нас: електронна версія URL: <https://group.bureauveritas.com/our-history-190-years-and-still-innovating>

22. Поняття витрат та собівартості продукції: електронна версія URL: <https://buklib.net/books/37321/>

23. Що таке точка беззбитковості: електронна версія URL: <https://payproglobal.com/uk>

24. Про ціни і ціноутворення: електронна версія URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>

25. Ціни та Ціноутворення / Кареба М. І. : електронна версія URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Tsiny_ta_tsinoutvorennya.pdf

26. Прибуток підприємства: сутність та норма прибутку: електронна версія URL: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18929/

27. Загальний та чистий прибуток: розрахунок, розподіл і використання: електронна версія URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18824/

28. Поняття і види ефективності: економічна суть і загальна методологія визначення: електронна версія URL: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/19420/

29. ЗНАЧЕННЯ СЕРТИФІКАЦІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ТОВАРІВ, Чепіль Людмила Юріївна, студентка, Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Чернівці: електронна версія URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/1651/>

30. СТАНДАРТИЗАЦІЯ, СЕРИФІКАЦІЯ І МЕТРОЛОГІЯ, навчальний посібник: електронна версія

[URL:http://elibrary.donnuet.edu.ua/2757/1/2023_NP_Korenets_Standartyzatsiia%2C%20sertyfikatsiia%2C%20metrolohiia.pdf](http://elibrary.donnuet.edu.ua/2757/1/2023_NP_Korenets_Standartyzatsiia%2C%20sertyfikatsiia%2C%20metrolohiia.pdf)

31. Маржинальність: навіщо потрібна і як порахувати показник? : електронна версія URL: <https://online.novaposhta.education/blog/marzhinalnist-navishho-potribna-i-yak-porahuvati-pokaznik>

32. СВAM – транскордонний вуглецевий податок ЄС. Що це і як вплине на бізнес? : електронна версія URL: <https://eba.com.ua/cbam-transkordonnyj-vugletsevyj-podatok-yes-shho-tse-i-yak-vplyne-na-biznes/>

33. Carbon Border Adjustment Mechanism: електронна версія URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

34. NPV, IRR, ROI та не тільки – як оцінити ефективність інвестицій? : електронна версія URL: <https://msp-partners.com.ua/npv-irr-roi-tanet%D1%96lki.html&cultureKey=uk>

